

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrilometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

PŘÍNOS SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA PRO OKRESNÍ SOUD V OLOMOUCI

Bakalářský projekt

Studijní program

Sociální práce s dětmi a mládeží

Autor: Radka Rojková

Vedoucí práce: Mgr. Pavla Macháčková, Ph.D.

Olomouc 2024

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tento bakalářský projekt na téma „*Přínos sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci*“ vypracovala samostatně a pod odborným dohledem vedoucí bakalářské práce. Vždy jsem uvedla všechny použité zdroje a literaturu.

V Olomouci dne 7. 4. 2024

Radka Rojková

Poděkování

Za odborné vedení mého bakalářského projektu, velkou míru trpělivosti a ochoty, rychlost, lidský přístup a také za cenné a velmi podnětné rady při zpracovávání projektu děkuji vedoucí práce Mgr. Pavle Macháčkové, PhD.

V neposlední řadě patří obrovské poděkování mé rodině, bez které bych tento projekt nemohla dokončit.

Anotace

Předkládaný projekt se zaměřuje na implementaci nové pracovní pozice soudního sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci a jeho potenciální přínosy. Jeho hlavním cílem bylo definovat obsah této pracovní pozice, popsat kompetence a pravomoci soudního sociálního pracovníka. Projekt navrhuje legislativní zakotvení pozice, definuje pravomoci, kompetence a navrhuje platové zařazení. Vzhledem k potřebě rozšíření kvalifikace stávajících sociálních pracovníků projekt zahrnuje také vytvoření pozice akademického pracovníka pro vzdělávání soudních sociálních pracovníků. Některé soudy již v minulosti zavedly pozici soudního sociálního pracovníka, což významně přispělo k zachování lidského rozměru soudnictví. Do budoucna se předpokládá zkrácení soudních procesů v oblasti opatrovnického práva, aktivnější zapojení dětí do rozhodovacího procesu a celkové zlepšení efektivity práce s rodiči a jejich dětmi v konfliktních situacích. Očekávanými výsledky projektu jsou kvalitativní zlepšení služeb pro účastníky řízení a zvýšení efektivity soudního procesu.

Klíčová slova: dítě, justice, okresní soud, opatrovnická oblast, sociální pracovník, vzdělávání.

Abstract

The proposed project focuses on implementing a new position of judicial social worker for the District Court in Olomouc and its potential benefits. Its main objective was to define the content of this position, describe the competencies and powers of the judicial social worker. The project proposes legislative anchoring of the position, defines powers, competencies, and suggests salary classification. Due to the need to expand the qualifications of current social workers, the project also includes the creation of a position of academic staff member for the education of judicial social workers. Some courts have already introduced the position of judicial social worker in the past, significantly contributing to preserving the human dimension of judiciary. In the future, the project anticipates the shortening of judicial proceedings in the area of guardianship law, more active involvement of children in the decision-making process, and overall improvement in the effectiveness of working with parents and their children in conflict situations. The expected outcomes of the project are qualitative improvement of services for participants in proceedings and increased efficiency of the judicial process.

Keywords: child, justice, district court, guardianship area, social worker, education.

Obsah

Teoretická část	6
1 Představení tématu BP	6
2 Rešerše výzkumů a zdrojů k danému tématu	8
3 Propojení tématu s teorií/teoriemi sociální práce	14
3.1 Interdisciplinární spolupráce	16
3.2 Etické hledisko projektu	17
4 Propojení tématu se sociální politikou	19
5 Propojení tématu s metodami a technikami sociální práce	21
6 Legislativní zakotvení dané problematiky, reflexe strategických, koncepčních, metodických a dalších materiálů	23
7 Analýza potřebnosti projektu	24
7.1 Příčiny problému a jeho důsledky/dopady na cílovou skupinu (v obecné rovině) a společnost obecně	24
7.2 Příklady řešení dané problematiky (v projektech či činnostech) v ČR nebo v zahraničí	25
7.3 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému	28
7.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu	28
7.5 Specifikace stakeholderů – subjektů zapojených do problematiky v různých rolích	28
8 Popis a analýza potřeb cílové skupiny	30
9 Klíčové aktivity	31
10 Indikátory splnění klíčových aktivit	33
11 Provedení terénního průzkumu na potvrzení analýzy potřebnosti	35
12 Management rizik	36
13 Výstupy	37
14 Popis přidané hodnoty projektu	38
15 Harmonogram – Ganttův diagram	40
16 Rozpočet	41
17 Logframe projektu	43
18 Závěr	45
Bibliografické odkazy	47
Přílohy	48

Teoretická část

1 Představení tématu BP

Téma tohoto bakalářského projektu se dotýká oblasti sociální práce, konkrétně pak sociální práce zaměřené na děti a rodiny. Sociální práce je odvětvím, které se má podílet na řešení sociálních problémů a realizuje se jak na úrovni praxe organizací sociální práce, tak na akademické půdě. Sociální práce představuje společenskovední disciplínu i oblast praktické činnosti, které mají za cíl objasňování a řešení sociálních problémů. Sociální práce vychází jak ze společenské solidarity, tak i ideálu naplňování individuálního lidského potenciálu. Sociální pracovníci poskytují pomoc jak jednotlivcům, tak i rodinám, skupinám nebo celým komunitám dosáhnout způsobilosti k sociálnímu uplatnění a pomáhají formovat pro jejich uplatnění vhodné společenské podmínky. Sociální práce se ve své podstatě spolupodílí na budování života ve společnosti a podílí se na pozitivním sociálním klimatu (Malík Holasová, 2014, s. 10).

Sociální práce má pochopitelně v návaznosti na to, na jakou cílovou skupinu se zaměřuje, určitá specifika. Za jiných podmínek se odehrává sociální práce se seniory, za jiných s osobami bez domova apod. To samé platí pro sociální práci zaměřenou na rodiny a děti. Deklarace práv dítěte z roku 1959 a Úmluva o právech dítěte z roku 1989 (viz MPSV ČR, online), deklarují rodinu jako základní jednotku společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a hlavně dětí, které mají právo na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby jejich rodina mohla plnit svou úlohu. Dítě tak ve smyslu těchto mezinárodních dokumentů potřebuje pro svou fyzickou a duševní nezralost zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením a po něm.

Výše uvedená podpora a pomoc je o to důležitější, když dochází k případům, že se rodina rozvádí, případně neplní své funkce vůči dítěti tak, jak by měla a dochází k tomu, že se rodina dostává z různých důvodů před soud. Vždy se jedná o stresující situace, jak pro rodiče, tak často i pro děti. O tom, o jakou podporu mohou rodiče a jejich děti žádat, jakou pomoc mohou očekávat, jaké informace jsou pro ně důležité, často rodiny nevědí. Soudní řízení je samo o sobě mnohdy vypjaté a náročné pro všechny zúčastněné, vyznat se v soudní justici je pro laika téměř nemožné (a pro dítě už téměř úplně nereálné), což může vzbuzovat zbytečné obavy, nedorozumění i krize. Z toho důvodu se tato práce bude **zabývat rolí, respektive vymezením role soudních sociálních pracovníků v rámci sociálně-právní ochrany dětí** se zaměřením na interdisciplinární

spolupráci v řešení soudních řízení týkajících se dětí. Tam, kde se již povedlo pozici soudního sociálního pracovníka při opatrovnických řízeních zřídít, panovala shoda na tom, že tato pozice má významné přínosy nejen pro samotné účastníky řízení, ale i pro samotné soudy (viz Veselá, 2023).

Cílem projektu bude tedy **vymezení náplně pracovní pozice sociálního pracovníka, dále popsání jeho kompetencí a pravomoci**. Dílčím cílem bude rovněž vymezení potřeb a specifik vzdělávání těchto pracovníků a v návaznosti na to také vymezení pozice akademického pracovníka pro vzdělávání soudních sociálních pracovníků. Dalším dílčím cílem projektu bude potvrzení přínosů zavádění těchto pozic na soudech na základě již realizovaných zkušeností.

2 Rešerše výzkumů a zdrojů k danému tématu

Vzhledem k tématu práce zaměřujícímu se na vznik nové pozice vycházející z pozice sociálního pracovníka je na místě si zde představit obecné zařazení a smysl fungování sociálního pracovníka. Funkci a profesi sociálního pracovníka upravuje legislativa, konkrétně zákon o sociálních službách, který uvádí (zákon č. 108/2006 Sb., § 109), že: *„Sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb.“* Povolání sociálního pracovníka je omezeno tím, že k výkonu povolání sociálního pracovníka je nutné být plně svéprávný, bezúhonný, zdravotně způsobilý a odborně způsobilý podle uvedeného zákona. Odbornou způsobilost pro výkon své práce získává sociální pracovník získáním (zákon č. 108/2006 Sb., § 110):

- vyššího odborného vzdělání nabytého absolvováním vzdělávacího programu akreditovaného podle zvláštního právního předpisu v oborech vzdělání věnovaných sociální práci a sociální pedagogice, sociální pedagogice, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnosti, charitní a sociální činnosti,
- vysokoškolského vzdělání nabytého studiem v bakalářském, magisterském či doktorském studijním programu věnovanému sociální práci, sociální politice, sociální pedagogice, sociální péči, sociální patologii, právu či speciální pedagogice, akreditované podle zvláštního právního předpisu.

Z podstaty sociální práce součást práce sociálního pracovníka tvoří na různých úrovních odbornosti tyto činnosti (Havrdová, 1999, s. 153):

- **Sociálně - správní činnosti** – mají spojitost s využíváním nároku a poskytováním peněžní a věcné podpory a pomoci v rámci sociálního zabezpečení.
- **Sociálně - právní poradenství** – orientuje se na jednotlivce, rodiny, skupiny komunit v jejich zákonných a správních možnostech.
- **Sociální diagnostika** – zjišťování a monitorování sociálních problémů, potřeb a zdrojů jedinců, skupin a komunit a jejich vzájemných spojitostí.

- **Sociální prevence a ochrana** – utváření podmínek k odstranění rizika vzniku a zhoršení sociálních problémů u ohrožených jedinců, rodin, skupin a komunit, včetně jejich vyhledávání (depistáž).
- **Sociální intervence** – jedná se o komplex odborných aktivit (provázení, poradenství, terapie, organizování, trénink, vyjednávání, zastupování) vedoucích k reorganizaci a vylepšení psychosociálního fungování jednotlivců, rodin, skupin a komunit k účinnějšímu využití různých zdrojů (intrapsychických, interpersonálních, společenských aj.) ke způsobení konkrétní sociální změny ve společnosti, která uvedený záměr podpoří.
- **Sociální koncepce** – utváření a realizace sociálních programů, sociální plánování.
- **Supervize** – úvahy a podpora profesionálního fungování studentů a sociálních pracovníků a jejich dalšího rozvoje.
- **Sociální management** – řízení sociálních organizací a týmů, řízení organizační změny.
- **Výzkum v sociální práci** – vyhodnocování účinnosti služeb, dopadů sociálně-politických opatření aj.
- **Vědecké aktivity** – rozvoj teorie a metodologie sociální práce.
- **Vzdělávání** a další vzdělávání odborníků v sociální práci.

Posláním sociálních pracovníků je pomoc klientům. Pro výkon všech uvedených činností nestačí být pouze vystudovaným a bezúhonným odborníkem. Je třeba disponovat i určitými specifickými dovednostmi a schopnostmi. Pro výkon profese sociální práce je důležité mít zejména osobní nasazení pro řešení problémů klientů. Princip kontrolovaného osobního zaujetí zároveň s podmínkou hodnotové neutrality klade značné požadavky na emocionální rovnováhu a výkonové schopnosti sociálních pracovníků. Sociální práce se jako profese nachází v průsečíku různých protikladných vlivů, pod jejichž tlaky se snaží o metodické a permanentní řešení sociálních problémů vesměs na meziosobní úrovni (Řezníček, 2000, s. 19).

Pro práci s dětmi a rodinami je pro sociálního pracovníka důležité, aby disponoval hlavně empatií, včetně schopnosti naslouchat a být schopen akceptovat klienta bez předsudků. Sociální pracovník by měl navíc oplývat víceoborovými vědomostmi, kdy by měl kromě sociálního vzdělání sociální pracovník disponovat například pedagogickými znalostmi. Ty mohou být sociálním pracovníkům nápomocny v situaci, kdy potřebuje vědět, jakým způsobem se chovat k dítěti v náročné životní situaci

a jak mu účinně poskytnout některé informace. Pro řešení komplikovanějších situací, kterým se sociální pracovník nevyhne, mohou být nápomocny znalosti z oboru psychologie. Za poměrně důležité schopnosti lze dále považovat např. důslednost a individuální přístup ke klientům. Klienti rovněž potřebují od sociálního pracovníka obvykle získat pocit, že i jejich případ je možné vyřešit (Gulová, 2011, s. 105–107). Opomenout nelze dále ani nezbytnost sociálního cítění, schopnost překonávat překážky, vysokou motivaci a pozitivní vztah k vykonávané práci, odolnost vůči zátěži. Neméně významná je také schopnost sebepoznání a sebereflexe. Osobnost sociálního pracovníka se neobejde bez komunikačních schopností (Mátel, 2019, s. 27-28).

Jak upozorňuje dále Mátel (2019, s. 28), sociální práce není hodnotově neutrální profesí, nýbrž je založená na hodnotách. Profesionální hodnoty sociální práce jsou identifikovány v etických kodexech. „**Etický kodex sociálních pracovníků České republiky**“ vymezuje současně i profesionální dovednosti sociálních pracovníků (Společnost sociálních pracovníků ČR, 2006). Etický kodex rozděluje svá „doporučení“ pro chování sociálních pracovníků na určité části a v rámci nich pak řeší vybrané etické problémy a doporučená řešení (např. etické chování ve vztahu ke klientům, ve vztahu ke spolupracovníkům, doporučuje ke klientovi přistupovat jako k celostní osobě, projevovat o něj zájem, zjišťovat všechny aspekty jeho života. Hájení klientových zájmů a soukromí, podpora klienta při využívání všech služeb a dávek sociální podpory, pomoc se snahou zapojit se do řešení vlastních problémů aj.). Je však nutné zmínit, že samotný etický kodex negarantuje etické chování, to musí vycházet z osobnosti samotného sociálního pracovníka.

Co se týče práce sociálního pracovníka, jedná se v této oblasti především o specializaci a zaměření se na práci orientovanou na děti v případě opatrovnických řízení. Matoušek a kol. (2013, s. 223) uvádí, že posouzení situace dítěte je velmi náročné a komplikované. Jde vždy o komplexní záležitost, při jejímž řešení se sociální pracovník neobejde bez spolupráce s dalšími odborníky, to se týká pochopitelně i případů, na které se vztahuje tato práce. Stejně jako dospělý, tak i dítě představuje biopsychosociální individualitu, na základě čehož je třeba posuzovat každého jedince a jeho situaci nejen z hlediska sociálního, ale i zdravotního, psychologického a pochopitelně i sociálně-právního. Ne výjimečně je třeba zapojit do tohoto procesu i další odborníky, jako je neurolog, speciální pedagog, logoped, právník aj. Sociální pracovník by se tedy měl

ujímat zejména role koordinátora a jedním z jeho prvních úkolů by mělo být sestavení týmu důležitého k řešení každého jednotlivého případu.

Praxe rozvodových řízení (či jiných řízení věnujících se úpravě péče o dítě apod.) bývá poměrně komplikovaná. Velmi často se při rozchodu či rozvodu rodičů stává, že zájem dítěte, ačkoliv má být na prvním místě, jde stranou před konflikty a boji znesvářených rodičů. Rodiče a jejich uražená ega používají ne výjimečně dítě jako prostředek boje, a to si následky takové praxe může nést celý zbytek svého života. Ačkoliv se i soudní praxe v tomto ohledu vyvíjí a snahou je sledovat opravdu skutečný zájem dítěte a práv obou rodičů, stále dochází k situacím, kdy z různých důvodů bývají některá práva dítěte popřena či nedodržována. A i když je určeno soudní rozhodnutí upravující práva a povinnosti rodičů k dítěti, kteří budou, nebo alespoň by měli, v souladu s tímto rozhodnutím několik dalších let společně fungovat, ne vždy existuje zájem a péče o vztahy mezi těmito osobami. Soudní rozhodnutí sice oficiálně ukončí rodičovský spor, ten ovšem někdy i přes existenci konečného rozhodnutí zůstává nevyřešen. Pakliže má dítě štěstí, aby i po rozchodu mohlo vídat oba rodiče, mnohdy se stává svědkem pokračujících hádek a konfliktů, nebo zůstává nástrojem pro vzájemnou válku rodičů. Pakliže konflikty mezi rodiči pokračují, situace se vyostřují, může v krajních případech docházet až k vytvoření syndromu zavrženého rodiče (Rogalewiczová, 2015, s. 5-12).

V praxi zkrátka dochází k tomu, že v soudním řízení rodiče vůbec neřeší práva dítěte, ale zaměřují se vesměs na právo na dítě, což lze považovat za bezohledné. Klientem advokátů jsou rodiče, tím pádem jim jde zejména o splnění nároků rodiče, jejich klienta a oni sami se na zájem dítěte zpravidla nezaměřují. Navíc rodinné či partnerské poradny stále nevyužívá mnoho párů a pracovníci rodinných poraden zase nemají za to, že by při nařízení využití jejich pomoci zvnějšku mohli efektivně pomáhat. Možnosti pomoci dětem znesvářených rodičů jsou tedy poměrně omezené (Rogalewiczová, 2015, s. 5-12).

Pokud rodiče trvají na podání návrhu k soudu, advokáti návrh (stručný) sepíší. Soudce pak nařídí první jednání ve věci do dvou, nejvýše tři týdnů od podání návrhu. Ihned je kontaktován OSPOD, který se ještě před prvním jednáním ve věci spojí s rodinou a komunikuje se všemi zúčastněnými subjekty, tj. s oběma rodiči, eventuálně i s dítětem. Pracovník OSPODu pak ústně soudu sděluje svou zprávu. Nedohodnou-li se rodiče v průběhu prvního soudního jednání, soud řízení přeruší a rodiče jsou okamžitě z jednání doprovázeni do poradny, kde si domluví první termín poradenství (ideálně do dvou

týdnů). Soud zároveň s přerušением řízení uvede také termín dalšího soudního jednání. Během poradenství se soudem komunikují pouze advokáti (jestli se rodiče dohodli nebo ne). Pak soud buď schválí dohodu rodičů, nebo určí znalce, který s nimi bude dále pracovat, snažit se usměrnit jejich konflikt a pracovat na jejich vztahu tak, aby byli schopni obnovit vzájemnou komunikaci a v zájmu svého dítěte dořešit jejich konflikt (Rogalewiczová, 2015, s. 5-12).

V případě rozpadu rodiny (rozvod, rozchod) se zpravidla vztahy v rodině hroučí zejména mezi manželi, kteří mezi sebou mají konflikty, napětí, vzájemnou averzi. Takové situace nepříznivě ovlivňují vývoj dítěte. Rozpad rodinné struktury způsobuje pocity ohrožení, emočního napětí, nestability a ztráty bezpečí či jistoty. Dítě se přes vlastní vůli stává pasivním, či aktivním účastníkem v konfliktech rodičů, ztrácí důvěru, může se od rodičů vzdalovat psychicky i emocionálně, což může narušit pocit důvěry vůči rodičům. Ovšem na druhou stranu rozvod, nebo rozchod nemusí být pro dítě vždy pouze katastrofou. Mnoho dětí dojde k tomuto uvědomění ve chvíli zmírnění nepřátelství mezi rodiči, kdy ony samy jsou součástí rodičovských sporů (Nováková a Matoušek, 2017, s. 66).

Do určité míry prezentuje formu interdisciplinární spolupráce systém, který tvoří nejen soudy a advokáti, ale svou nezastupitelnou úlohu v řízení o poměrech nezletilých dětí má u nás také orgán sociálně-právní ochrany dětí (zkráceně OSPOD). **OSPOD** někdy ještě před samotným soudem jedná s rodiči a snaží se mezi nimi dosáhnout uzavření dohody, kterou soudu poté rodiče předloží ke schválení. OSPOD může pořádat tzv. „případové konference“, které si lze představit jako metodu odborné diskuse zúčastněných subjektů nad určitým případem dítěte. Smyslem a cílem setkání pochopitelně za přítomnosti rodičů, dítěte samotného a dalších odborníků, je najít nejlepší možné řešení a postup všech zúčastněných. Soudci bývají o pořádání těchto případových konferencí informováni, v praxi ale nepanuje jednotný názor na to, jestli je vhodné, aby se soudce takových případových setkání zúčastňoval, může zde být jistý střet zájmů. Další možností zapojení další strany jsou setkání se zapsaným **mediátorem** v rozsahu tří hodin za současného přerušением řízení maximálně ale na dobu tří měsíců, nebo rodičům uložit účast na mimosoudním nebo smírčím jednání nebo na **rodinné terapii**, eventuálně může soud nařídit **setkání s odborníkem v oboru pedopsychologie** (§ 474 odst. 1 z.ř.s.). Po uplynutí uvedených tří měsíců se v řízení pokračuje dle § 100/2 o.s.ř. (Kantůrková, 2015, s. 24-29).

Co se týče konkrétní praxe ve zřizování funkce soudního sociálního pracovníka, Česká republika už jistou zkušenost může poskytnout. Na devíti okresních soudech (např. v Jeseníku, Kroměříži, Šumperku či Praze 8) byla nově od září 2022 zřízena nová pozice soudního sociálního pracovníka. Pracovníci na této nové pozici mají pomáhat soudům dostát zvyšujícím se nárokům na komunikaci s dětmi a osobami s duševní poruchou aj. v rámci nejrůznějších řízení, která se jich týkají. Často tyto pracovníci pracují i přímo s dětmi, kterým objasňují, co je u soudního řízení čeká, seznamují je s procesem soudního řízení apod. Tento projekt je však financován z Norských fondů a má trvat tři roky. Ačkoliv projekt dosud nebyl ukončen, ze všech stran vesměs přichází spokojenost s touto pracovní pozicí. Problémem však je, že až projekt skončí, skončí i jeho financování, a pokud by české soudy měly tyto pracovníky zachovat (odhaduje se potřeba až skoro 70 soudních sociálních pracovníků), přišlo by to ročně na 30 milionů Kč na jejich platy. Řešení této otázky je zatím nedorešeno (Veselá, 2023).

Zmínit lze příklad např. z Chrudimi (kde již tato funkce zřízena není), kde právě sociální pracovnice v této funkci věnovala pozornost hlavně ohroženým dětem, k čemuž využívala na vědě založené hodnocení ohrožených dětí, ve spolupráci s OSPOD zjišťovala problémy rodiny a snažila se s rodinou nalézt a provést efektivní prostředky řešení jejich situace. Pracovnice ze své pozice jednala s účastníky, nabízela jim různé varianty řešení případu, podněcovala je k aktivnímu přístupu k problémům, zajišťovala i poradenství. Díky tomu bylo zaznamenáváno, že aktéři sporu se jevíli díky přítomnosti sociální pracovnice, kterou znali, uvolněnější a jednání probíhalo jednodušeji a klidněji. Rodiny ve sporu měly možnost být se svou sociální pracovnicí v kontaktu kdykoliv v pracovní době, navštěvovala je eventuálně i v jejich domácnosti a byla jim oporou (viz Novotná, 2022). Takových příkladů je více.

3 Propojení tématu s teorií/teoriemi sociální práce

Na začátku sociální práce byl člověk. Lidská bytost potřebující pomoc někoho jiného. Pomoc vyhledávají lidé většinou u svých blízkých (v rodině, u příbuzných, přátel, spolužáků nebo kolegů). V teoriích sociální práce se této pomoci říká subsidiarita. Pokud však člověk potřebuje pomoc, ale nikoho blízkého nemá nebo tento blízký už pomoci nedokáže (či je naopak zdrojem problémů jako např. při rozvodu partnerů), dostává prostor pro odbornou pomoc činnost profesionálů z pomáhajících profesí, tedy sociálních pracovníků v tomto ohledu (Mátel, 2019, s. 9).

Téma této práce úzce souvisí s problematikou rodin. Rodinou se z pohledu sociální práce chápe buď sociální prostředí klienta, s nímž sociální pracovník pracuje, eventuálně se za rodinu považuje primární klient. Rodina tvoří základní sociální skupinu. Je spojená s výlučností svých vztahů, soužitím, sdílením přítomnosti, společnými aktivitami, včetně očekávání a plánování společné budoucnosti. „Tradiční rodinou“ se rozumí rodina nukleární, kterou tvoří rodiče – otec a matka – a jejich dítěte, resp. děti. Takový typ rodiny ovšem v současné Evropě tvoří zhruba pouze čtvrtinu ze všech domácností. Zbytek představují lidé žijící sami či jen s dítětem bez partnera, eventuálně další členové. Nejlepší předpoklady být vhodným prostředím pro utváření zdravé osobnosti má však funkční rodina, která navíc plní funkci prevence rizikového chování. V posledních desetiletích ovšem rodiny prochází mnoha změnami, včetně vzniku různých poruch ve vztazích v rodině, a tím i v jejím celkovém fungování (Mátel, 2019, s. 12).

Projekt této práce se zaměřuje především na pomoc (rozpadlým) rodinám a jejich dětem. Teorie sociální práce s rodinou prezentuje široce diferencovanou problematiku odlišných pracovních metod a přístupů. Propojuje je snaha o zabezpečení nabídky efektivní podpory a pomoci pro řešení co nejkompexnějšího spektra problémů rodin či jejich jednotlivých členů, které se snaží takto vyloučit či alespoň zmírnit. Role sociálního pracovníka tkví v možnosti preventivně předcházet sociálnímu vyloučení rodin, příznivě ovlivňovat její jednotlivé členy, podporovat stabilitu rodinných vztahů a rodičovskou odpovědnost. Může předcházet konfliktům v rodinách a odvracet riziko jejich eventuálního rozpadu. Mnohem častěji však řeší jejich těžké životní situace. Jedná se nejen o konflikty a potíže v partnerském a rodinném soužití, ale i potíže rodičů s výchovou dětí a péčí o ně, nesoběstačnost a nefunkčnost rodin, záležitosti setrvání nebo návratu jednotlivých členů rodiny do jejich přirozeného prostředí, záležitosti materiální a nemateriální podpory a pomoci rodině aj. (Šrajer a Chocová, 2013, s. 102).

Projekt této práce se týká především práce v rámci sociálně-právní ochrany dítěte (SPOD). Podstatou výkonu SPOD je v rámci teorie práce preventivní a poradenská činnost pracovníků vesměs vedoucí k tomu, aby nezletilé děti mohly vyrůstat v přirozeném rodinném prostředí. Pokud k tomu tato činnost nedostačuje, je možné ze strany pracovníků OSPOD využít tzv. výchovných opatření, mezi které patří napomenutí, dohled nad výchovou dítěte, restriktivní opatření zabraňující působení nepříznivého vlivu při výchově nebo nařízení klientům využití odborné poradenské pomoci. Tato výchovná opatření lze nařídit i soudně svým rozhodnutím například v situaci, kdy tak neučiní OSPOD. Občas ovšem k ochraně nezletilých dětí nestačí ani uložená výchovná opatření. Proto může později dojít až k odebrání dítěte z rodiny (Polišenská, Feberová, Stuchlík, 2019).

Tento projekt je ve své praktické části využitelný v rovině **sociální práce s jednotlivcem i skupinou**. Payne (2014 s. 227) uvádí, že sociální rozvoj a komunitní práce se týkají participativních přístupů ve všech oblastech **sociálního poradenství**. Všechny si žádají schopnosti v oblasti mezilidské a skupinové komunikace, které úzce souvisejí s dovednostmi v sociální práci a praxí zplnomocňování. Z širšího pohledu na oblast z perspektivy paradigmat sociální práce lze tuto tematiku úzce spojit s **poradenským paradigmatem**. Ve 20. století vykrytalizovaly 3 odlišné přístupy – malá paradigmata. Odlišují se svými filozofickými východisky i praktickými důsledky. Jde o tato tři malá paradigmata:

- terapeutické paradigma (terapeutická pomoc),
- reformní paradigma (reforma společenského prostředí),
- poradenské paradigma (sociálně právní pomoc).

Problémy, kvůli kterým se sociální pracovníci setkávají s rodinou, bývají zpravidla problémy dětí, méně často bývají impulzem samotní dospělí. Posouzení funkčnosti rodiny vyžaduje dlouhodobější kontakt s rodinou, čas a dovednosti, které získává sociální pracovník. Zvláštní nárok na profesionála klade v našich podmínkách činnost pracovníka orgánu sociálně-právní ochrany dětí. Některé evropské státy tyto dvě oblasti ochrany dítěte – právní a sociální – oddělují a zřizují pro ně specifické a samostatné instituce. Mezinárodní a naše národní legislativní normy se snaží vymezit hranici mezi právem rodičů na autonomní rozhodování i na soukromí a mezi zájmy dítěte, které v případě ohrožení (i potenciálního) chrání stát (Matoušek, 2013, s. 190-191).

Jedním z hlavních zájmů dítěte je vyrůstat ve funkční rodině, což deklaruje i český zákon o sociálně-právní ochraně dítěte (zákon č. 359/1999 Sb.). Ten klade důraz na to, že hlavním způsobem řešení situace ohroženého dítěte má být ozdravení rodinného prostředí. V praxi našich státních orgánů, které sociálně-právní ochranu dětí řeší, stále přetrvává orientace na deficity: zjišťuje se, které zákonné povinnosti rodiče neplní, proč se nedokážou o dítě starat, eventuálně dohodnout apod.

3.1 Interdisciplinární spolupráce

Práce s rodiči a dětmi v rámci porozvodové péče by v ideálním případě měla probíhat v rámci interdisciplinární spolupráce profesí či institucí v rodičovském konfliktu, která bere ohledy na situaci dětí zasažených rodičovským konfliktem, a jejím cílem je kromě jiného dosažení změny postoje stran konfliktu, tj. rodičů. To se ale může podařit jen tehdy, když u profesí zabývajících se rodičovským konfliktem dojde ke změně v přístupu a myšlení. K tomu je zapotřebí odpovídající vzdělání a navazující zvyšování kvalifikace, týkající se kromě jiného základních informací o dynamice rozpadajících se rodin a technik interdisciplinární spolupráce. Přitom hlavní roli zde sehrává včasná intervence do problémů týkajících se dítěte, kterou nelze zaměňovat s „krátkým procesem“ (Jürgen, 2015, s. 41).

Povolání a instituce řešící rodičovský konflikt, tedy poradny, orgán péče o děti, advokáti, opatrovnický soud a soudní znalci, se mohou skoro ideálně doplňovat. Proto ale musí být kvalita činností poskytovaných všemi profesemi pokládána za rovnocennou. Takové hodnocení tvoří základ propojení jednotlivých pravomocí a zároveň není v rozporu s odlišnými funkcemi a nastavením úkolů zúčastněných institucí a profesí. Uvedené vychází ze zkušenosti, že když se na spolupráci nepodílí i pouze jediná představená profese, zbývající síť nemůže fungovat, čímž se stává vymezená praxe nerealizovatelná. Uvědomění si mezí vlastních pravomocí, a s tím související vědomí, že vyšší šance na úspěch se nabízejí při využití příslušných pravomocí ostatních, potvrzuje domněnku interdisciplinární spolupráce, neboť celek je více než souhrn jeho částí (Jürgen, 2015, s. 41-43).

Je však třeba si být vědom omezení, jak upozorňuje Vacková (2020, s. 19), že musí existovat jasné vymezení interdisciplinární spolupráce a pak také legislativní ošetření předávání kompetencí mezi dotčenými profesemi včetně nastavení funkčního modelu interdisciplinární spolupráce, kde sociální pracovník nabývá role case managera.

Je zřejmé, že při vytváření nové pozice, což je smyslem tohoto projektu může být uvedené poněkud problematické a bude si to žádat řádnou přípravu a následné vyhodnocování a úpravu.

3.2 Etické hledisko projektu

Práce s rodiči v konfliktu, po rozchodu či rozvodu, práce s dítětem může v praxi sociální práce narážet na četná etická dilemata. Etika v sociální práci prezentuje disciplínu, která uváděnou oblast lidské praxe promýšlí na podkladě hodnotového horizontu. V tomto ohledu jej vymezují zejména pojmy lidská důstojnost a sociální spravedlnost. V jejím rámci vymezuje míru osobní odpovědnosti sociálního pracovníka a klienta, reflektuje etická dilemata, předkládá etické požadavky pro mravně ospravedlnitelnou praxi aj. Přes různost etických přístupů a teorií, které se zde mohou aplikovat, vede výše zmiňovaný hodnotový horizont sociální práce k obecné shodě na požadavku komplexního přístupu k sociálním problémům ze strany sociálního pracovníka. Ten předpokládá, že sociální pracovník umí náležitě diagnostikovat a v rámci hodnotového horizontu a v návaznosti na oprávněná očekávání sociálního prostředí řešit konkrétní potřeby klienta, v našem případě rodiny nebo jejich jednotlivých členů. Zohledňuje přitom jejich celkové dobro (Šrajer a Chocová, 2013, s. 102-108).

Současnou postmoderní kulturu lze bez přílišné nadsázky označit za nepřátelskou vůči rodině. Rodina přestává být cílem sama o sobě. Její dosud tradiční společenská dominance a práva jsou nahrazena právy jednotlivce. V praxi to mnohdy znamená, že dříve „závazné“ instituce manželství a rodiny se přeměňují v pružná citová společenství. Lze je libovolně utvářet a měnit, bez patřičného respektu vůči v nich obsaženým kategorickým závazkům. Reflexe vybraných oblastí sociální práce s rodinou podtrhuje opodstatněnost a konkrétní „využitelnost“ základních etických principů pro oblast sociální práce. Jedná se především o požadavek komplexního přístupu k sociálním problémům, podmiňovaný profesionalitou a morálními kvalitami sociálního pracovníka. Patří k nim především jeho trvalá ochota podstupovat při své práci „riziko“ morálních nejistot, tzn. že poctivě a mnohdy klopotně hledá eticky ospravedlnitelná řešení složitých a komplikovaných problémů v rodinách. Předpokládá to mimo jiné i to, že na tyto problémy nahlíží v co nejširších souvislostech. Jako zvlášť důležité se jeví zohledňování úrovně etického myšlení současného člověka, a to v kontextu s tím spojených společenských vlivů, které mnohdy osobní i rodinný život

problematizují. V zásadě jde tedy o to, jak již bylo opakovaně zdůrazněno, aby sociální pracovník nabízel komplexní, eticky obhajitelnou pomoc lidem v tíživých životních situacích v rodinách (Šrajer a Chocová, 2013, s. 102-108).

Samostatnou otázkou jsou etická dilemata ve vztahu k práci s dítětem, se kterým se obvykle v rámci porozvodové a porozchodové péče pracuje. Dítě má v právním systému specifické postavení, jeho práva a ochrana musí být zvláště zohledňována. Sociální pracovník se může potýkat s dilematem, jaké informace je vhodné a nezbytné v souvislosti s dětmi poskytovat. Není výjimkou, že profesionálové pracující s dětmi nevědí, jak postupovat. V rámci výkonu sociálně-právní ochrany dětí to bývají právě orgány SPOD, které shromažďují a posuzují informace o vývoji dítěte, o jeho životní situaci, a na podkladě toho by pracovníci SPOD měli, využívat přiměřená opatření. Současně ale musí pracovníci SPOD, zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, s nimiž se při provádění sociálně-právní ochrany dětí či v přímé souvislosti s tím seznámili. Zákon ale zmiňuje výjimky, kdy je povinná mlčenlivost prolomena například ve vztahu k soudům, orgánům činným v trestním řízení, správním úřadům, či probační a mediační službě (Špeciánová, 2005, s. 27).

4 Propojení tématu se sociální politikou

Sociální politika představuje jednu z hlavních součástí politiky státu. Význam politiky v kontextu s hospodářstvím státu a státní politikou je významnou veličinou pro všechny občany společnosti, neméně poté pro studenty při studiu v oblasti sociální práce. Je podstatným vodítkem pro pochopení základů a principů politiky v sociálním kontextu. Stát stanovuje rámec působnosti pro další sociální subjekty, stanovuje pravidla v sociální politice. Sociální politika formuje vztah jedinců a sociálních podmínek jejich života. Každý představuje subjekt i objekt sociální politiky. Čelí sociálním a ekonomickým ohrožením, buduje příznivé podmínky pro rozvoj jedinců a sociálních skupin. Ve vymezeních sociální politiky jako praktické aktivity lze nalézt tři společné znaky, a to prospěšnost občanům, vázanost na ekonomické i mimoekonomické cíle a používání nástrojů umožňujících přerozdělování (redistribuci) zdrojů. Cílem sociální politiky je zajišťovat sociální jistoty, umožnit adekvátní životní způsob a realizaci ústavou zaručených lidských práv (Duková a kol., 2013, s. 7-13).

Opomenout nelze na tomto místě ani **definici samotné rodiny**. Tu v tradičním, užším pojetí chápe např. Matoušek (2008, s. 177) jako skupinu osob spojených pokrevními pouty příbuzenství eventuálně jako právní svazek. V širším pojetí se začíná rozšiřovat rovněž rodina, která je spojena na základě vzájemné náklonnosti.

Základní rámec sociální politiky pro problematiku rodin a dětí v ohrožení, rozpad rodiny v zemích Evropské unie prezentují strategické dokumenty, které vycházejí ze základních hodnot Evropské unie. Ty jsou ukotveny v jejích smlouvách, listinách a úmluvách. Jedná se o **Úmluvu o ochraně lidských práv a základních svobod** a dále také např. **Mezinárodní úmluvu o právech dítěte**. Úmluva o právech dítěte vychází z toho, že základní péči o dítě mají realizovat rodiče, členové širší rodiny či jiné osoby a dítě má nárok na ochranu svých vztahů s nimi. Uvedené legislativní dokumenty jsou pro Českou republiku závazné. Legislativní dokumenty zaručují povinnost státu pomáhat svým občanům v náročných sociálních situacích a vychází z nich poskytování sociálních služeb, sociálního zabezpečení, včetně ochrany dětí a rodiny jako základní společenské jednotky.

Na péči o rodinu a řešení problémů s ní souvisejících se zaměřuje **rodinná politika**. Rodinná politika tvoří součást veřejné politiky, která přesahuje sféru vymezení tradiční sociální politiky. Současná moderní rodinná politika zahrnuje všechno vědomé a cílené

působení veškerých veřejných institucí, které ve své podstatě ovlivňují stav rodiny, její členy, a také prostředí, v němž rodina žije. Ovlivňuje jak ekonomickou a právní, tak v neposlední řadě sociální situaci rodiny. Proto ji také chápeme jako podporu poskytovanou rodinám s dětmi v rámci systému sociální politiky (Knausová, 2005, s. 59). Hlavním cílem rodinné politiky je eliminace zvyšujících se nákladů rodin při zajišťování a výchově mladé generace. Důležité je rovněž uvést, že rodinná politika se zajímá o posílení společenské vážnosti rodin a manželství a celkové zlepšování životních podmínek pro optimální rozvoj dítěte. Rodinná politika má také podporovat rodiče k dostatečnému a kvalitnímu skloubení profesního a rodinného života (Krebs a kol., 2010, s. 378).

Realizace rodinné politiky je různorodá. Je součástí sociálního práva České republiky v systému sociálního zabezpečení v rámci systému sociálního pojištění jako nemocenské pojištění. Má své místo i v soukromém právu, zákonu o státní sociální podpoře, občanském zákoníku, zákoně o sociálně-právní ochraně dítěte a trestním zákoně. Ve vztahu k tématu této práce lze za důležité považovat zejména to, že rodinná politika **rovněž usměrňuje vztahy mezi rodinnými příslušníky**. Stát nese do určité míry za tyto vztahy rovněž odpovědnost, jak za samotné vazby v rodině, tak za **ochranu práv dětí**. Musí formovat kvalitní podmínky uvnitř instituce a rovněž v rámci vnějšího prostředí, v němž vztahy vznikají i zanikají. Musí zabezpečit dobré hospodářské a sociální podmínky rodiny, a to za pomoci různých forem pomoci a podpory. Tuto podporu prezentují **nástroje rodinné politiky**, kam patří peněžité dávky a různá opatření veřejného sektoru, aktivní podpora rodin, včetně sociálně-právní ochrany rodin (Knausová, 2005, s. 61).

5 Propojení tématu s metodami a technikami sociální práce

Jak již bylo v textu výše uvedeno, práce s dítětem a rodinou se v rámci sociálně-právní ochrany dětí může odehrávat v rámci několika metod a technik sociální práce. Základní metodou v pomáhajících profesích všude tam, kde je snahou podpora jedince v aktivním zacházení s jeho nepříznivou životní situací je **poradenství**. Rozvodové a porozvodové poradenství lze členit do několika oblastí (Gradková, 2019, s. 72-74):

- **poradenství před rozvodem rodičů** – v oblasti úpravy poměrů rodičů na dobu po rozvodu; vedení rodičů k uzavření dohody, doprovázení rodiny při řešení péče o děti aj.;
- **poradenství a pomoc rodičům s výchovou dětí po rozvodu** – rodiče často po rozvodu ztrácí nad dětmi kontrolu a nezvládnou děti efektivně ukáznit, usměrnit. Pak je důležité, aby se oba rodiče zapojili do výchovy a starali se o dítě více než předtím, zdůrazněná musí být i úloha otce ve výchově dětí po rozvodu;

Z dalších metod sociální práce, které lze používat při práci s rodinou (Gradková, 2019, s. 75):

- **Případové konference** – setkání dítěte, jeho rodiny, blízkých osob a odborníků. Cílem je výměna informací, posouzení situace dítěte a jeho rodiny, zformování a propojení podpůrné sítě aj.
- **Sanace rodiny** – aktivity sociálně-právní ochrany dětí, sociální služby a další opatření a programy, které se poskytují a ukládají vesměs rodičům a dítěti ohroženému ve svém sociálním, biologickém a psychologickém vývoji.
- **Individuální plán ochrany dítěte v případě ohrožení dítěte** – výstup vyhodnocení situace dítěte a jeho rodiny podle zákona č. 359/1999 Sb.
- **Opatření podle zákona o SPOD** – k opatřením na ochranu dětí se řadí preventivní a poradenská činnost, individuální plán ochrany dětí včetně možnosti uložit rodičům využít odbornou poradenskou činnost.
- **Socioterapie a využití některých technik sociální terapie** – komplex metod sociální práce, které akcentují různé druhy sociální intervence.
- **Rodinné poradenství** – viz výše.
- **Vybrané postupy rodinné terapie podle Satirové** – terapie se zaměřuje na vztahy mezi členy rodiny, na jejich způsob komunikace.

Z hlediska metod se může uplatňovat i **terénní sociální práce**. Zákon o sociální práci (zákon č. 108/2006 Sb., § 33) ji vymezuje jako takovou, která se osobě poskytuje v jejím přirozeném sociálním prostředí. V rámci terénní práce uplatňuje především metodu přímé práce s uživateli ve smyslu vyhledávání potenciálních uživatelů, plánování služby, poradenství a další aktivity, ale zejména samotné vykonávání sociálně aktivizační služby, jejíž rozsah úkonů specifikuje § 30 vyhlášky č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí určitá ustanovení zákona o sociálních službách (Juříčková, 2018, s. 17).

Součástí v podstatě všech uvedených metod by měl být **rozhovor**. Rozhovor v sociální práci by měl mít určitá specifika a pravidla. V sociální práci je rozhovor velmi často používanou technikou sběru dat. Rozhovor může sociální pracovník vést v nestrukturované podobě (nebo také hloubkový, narativní, volný), polostrukturované nebo strukturované variantě, v podstatě přečtení dotazníku s připravenými otázkami (Hricová a kol., 2023, s. 28-28).

Pro celý proces práce s klientem je nezbytné zvládnout umění rozhovoru, včetně nonverbální komunikace. Rozhovor by měl pomoci dospět k formulaci toho, co klient nejen potřebuje, ale co je schopen a ochoten přijmout. Aby sociální pracovník opravdu byl schopen identifikovat potřeby klienta, musí se rovněž naučit naslouchat, a to aktivně ne pasivně. Aktivní naslouchání klientovi zabezpečuje dostatek zpětných vazeb od sociálního pracovníka. Klientovu komunikaci může sociální pracovník povzbuzovat skrze objasňování, parafrázování, reflektování a shrnování. Dovednost naslouchat nepředstavuje jen pochopení věcného obsahu zprávy, ale umožňuje vnímat i emoční stránku. Z dalších technik využívaných v rozhovorech s klienty bývá rekapitulace, kotvení a zhodnocení. Tím, že sociální pracovník opakuje, to, co slyší, dává najevo, že naslouchá, ověřuje si, že dobře rozumí a upevňuje to, co bylo řečeno. Zhodnocující informace poskytují klientovi informaci, že jeho sdělení má význam, a že důležitý je i on sám. Během rozhovoru může být důležité zjistit, jestli existují osoby, které jej mohou podpořit v řešení současné situace, jestli existuje systém sociální podpory, který je klientovi schopen a ochoten poskytnout nutnou pomoc a podporu. V rozhovoru je vhodné pokládat hlavně otevřené otázky, které poskytují klientovi manévrovací prostor, a které mu umožňují, aby směr konverzace vedl k tématu, který je pro něj důležitý. Uzavřené otázky jsou vhodnější ke zpřesnění informací nebo v některých případech pro překonání bariér (Kratochvílová, 2013, s. 17).

6 Legislativní zakotvení dané problematiky, reflexe strategických, koncepčních, metodických a dalších materiálů

Projekt práce se zaměřuje především na práci s rodinou a dětmi, tudíž v tomto ohledu není možné opomenout především **Deklaraci práv dítěte** a **Úmluvu o právech dítěte** přijatou v roce 1989. Pro oblast sociálně-právní ochrany dětí je především **zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**, ve znění pozdějších předpisů. V tomto zákoně jsou upravena pouze některá opatření vedoucí k ochraně dětí, další jsou obsažena v mnoha právních předpisech, které se vždy zaměřují na specifické oblasti. Uvedenými předpisy jsou např. **zákon o rodině**, občanský soudní řád, trestní zákon, trestní řád, zákon č. 218/2003 Sb., o soudnictví ve věcech mládeže, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy, ve znění pozdějších předpisů, právní předpisy o sociálním zabezpečení, zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů aj.

7 Analýza potřebnosti projektu

V celé České republice proběhlo např. za rok 2018 celkem 24 tisíc rozvodů. Ovšem dětí, kterých se týkalo rozhodnutí opatrovnického soudu, bylo přes 80 tisíc (Höhne a Palonciová, 2021, s. 3–21). Z opatrovnických statistik (Justice.cz, 2023) pak vyplývá, že konkrétně u Okresního soudu v Olomouci (spadající pod KS Ostrava) trvá opatrovnické řízení zhruba 127 dní. V roce 2022 bylo vyřízeno celkem 24521 opatrovnických záležitostí. Počet sporů o péči je v posledních letech obecně ročně asi 18 až 21 tisíc. Soudy se dosud poměrně málo snaží o smírné řešení sporů. Ze statistik vyplývá, že setkání s mediátorem bylo dosud nařízeno ani ne v 0,5 % sporů. Z jiných forem dosažení smírného výsledku lze dosáhnout i jinak, např. řešení sporu lze například pomocí nařízení jiného soudního roku – méně formalizované jednání, kde je věc s rodiči probrána soudem, rodiče jsou soudem poučeni o povinnostech a právech plynoucích z jejich rodičovské odpovědnosti, vyživovací povinnosti k dítěti. Rodiče jsou opět vedeni k dohodě ve věci jejich dítěte. Využívá se častěji než nařízení prvního setkání s mediátorem. I tak je využito asi ve 3 až 5 % řízení.

Z výše uvedeného jasně vyplývá, že prostor pro zlepšení situace je zde právě v tom, podpořit co nejvíce smírná řešení, komunikaci a edukaci rodičů. Projekt „Přínos sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci“ vznikl na základě potřeby tzv. „polidštit“ celou praxi opatrovnických řízení soudů v případech rozpadu partnerských vztahů či manželství s účelem celý proces učinit pro jeho aktéry srozumitelnější, přívětivější a zbavit jeho aktéry obav z procesuálních postupů za současné snahy podpořit smírná řešení. Potřebnost projektu je vnímána na základě toho, že pozice soudního sociálního pracovníka byla již u některých soudů zavedena a tam, kde se již povedlo pozici soudního sociálního pracovníka při opatrovnických řízeních zřídit, se nejen aktéři celého procesu shodli na tom, že tato pozice má významné přínosy nejen pro samotné účastníky řízení, ale i pro samotné soudy (viz Veselá, 2023).

7.1 Příčiny problému a jeho důsledky/dopady na cílovou skupinu (v obecné rovině) a společnost obecně

Rozvod manželství či rozchod partnerství, ve kterém jsou přítomny děti, je vždy velmi náročný. Bez ohledu na to, že jen málokdy jsou oba partneři po rozchodu schopni spolu dobře vycházet a myslet při následném uspořádání výlučně na děti a opomenout křivdy, které jejich rozpad vztahu poznamenaly, často se stává, že pro účastníky následných

soudních řízení bývá celý proces velmi těžko srozumitelný. Na mnohých soudech pak chybí osoba, která by pomohla účastníkům řízení v opatrovnických záležitostech, zejména zprostředkovávat soudem nařízenou odbornou pomoc, pomáhat třeba i se sestavením rodičovského plánu, ale i pracovat se samotnými rodiči při snaze oprostit je od konfliktu a směřovat jejich zájem zpátky k dítěti. Dítě je totiž tím, kdo rozpadem vztahu trpí nejvíce.

Navíc oblast ochrany dětí a zranitelných dospělých se v posledním čtvrtstoletí velmi judicializovala, důvodem čehož je i to, že agenda související s ochranou práv dětí se řadí k nejpočetnějším jak u Ústavního soudu, tak u Evropského soudu pro lidská práva. Význam nemá jen samotné soudní rozhodnutí, ale i způsob jakým se řízení před soudy realizuje. Přibývá i mezinárodněprávních dokumentů týkajících se ochrany dětí nebo zranitelných dospělých. Dalším důvodem je i zvyšující se úloha tzv. pozitivních závazků státu vyplývajících z judikatury Evropského soudu pro lidská práva (pro pilotní testování jsou nejdůležitější pozitivní závazky k čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech). Při monitorování dodržování těchto pozitivních závazků je nezbytné, aby soudy měly navázanou dobrou interdisciplinární spolupráci s významnými aktéry ve svém soudním obvodu (orgány sociálně-právní ochrany dětí, advokáti, mediátoři, poskytovatelé odborné pomoci apod.). Nelze opomenout ani skutečnost, že veřejnost i odborná veřejnost má stále větší očekávání, že soudní rozhodnutí ohledně práv dětí nebo zranitelných dospělých, ale i průběh soudního řízení bude správný nejenom po právní stránce, ale že bude přiléhavý i z pohledu psychologického, psychiatrického nebo se zřetelem na poznatky z oblasti sociální práce. Vznik pozice vychází z předpokladu, že její vznik může soudům dopomoci všechna uvedená očekávání naplnit (Česká republika – Justiční akademie, 2023, s. 1).

7.2 Příklady řešení dané problematiky (v projektech či činnostech) v ČR nebo v zahraničí

Justiční akademie v letech 2020 až 2023 uskutečnila projekt **Zlepšení přístupu zranitelných skupin osob ke spravedlnosti**, který byl financován prostřednictvím Finančních mechanismů Norska 2014–2021. Tento projekt se zaměřil především na oblast civilního soudnictví, a to konkrétně rodinně-právní a opatrovnické agendy. Součástí projektu bylo několik různých aktivit. Jednou z nich bylo i pilotní testování pozice soudního sociálního pracovníka/pracovnice na opatrovnických úsecích okresních

soudů. V průběhu projektu spolupracovala Justiční akademie s 10 partnerskými okresními soudy: Okresní soud v Chrudimi, Okresní soud v Jeseníku, Okresní soud v Kladně, Okresní soud v Kroměříži, Okresní soud v Mostě, Okresní soud v Novém Jičíně, Obvodní soud pro Prahu 8, Okresní soud v Šumperku, Okresní soud v Tachově a Okresní soud ve Vsetíně. Okresní soud v Chrudimi se v září 2021 rozhodl z projektu odstoupit, další spolupráce pak probíhala pouze s 9 pilotními soudy (Česká republika – Justiční akademie, 2023, s. 1).

V rámci pilotního testování zavedení pozice SSP do skladby opatrovnických úseků okresních soudů, které se realizovalo v letech 2020–2023 u devíti partnerských soudů, bylo dokázáno, že účastí SSP na činnosti soudů dojde ke zkvalitnění průběhu a výsledku soudního řízení ve všech sledovaných agendách (rodinné právo soukromé, rodinné právo veřejné, svéprávnosti). Zkvalitnění bylo možné vidět ve vztahu ke zranitelnému účastníku řízení (dítě, posuzovaná osoba) – došlo ke zlepšení zohlednění specifických potřeb zranitelné osoby v rámci soudního řízení, ale i ve vztahu k ostatním účastníkům řízení (charakteristicky rodiče či opatrovníci osoby omezené ve svéprávnosti). Soudy jsou díky přítomnosti SSP schopny komunikovat srozumitelným způsobem vůči zranitelné osobě, čímž dochází ke zlepšení přístupu uvedených osob k soudu i ke spravedlnosti. Zapojení SSP do rodinně-právních sporů přináší i prvek zrychlení řízení (např. SSP může poskytnout rodičům edukaci, aniž by bylo nutné hledat službu jiného poskytovatele odborné pomoci), edukovaní účastníci pak bývají konstruktivnější v rámci soudního jednání, čímž se zlehčuje a zrychluje práce soudce. SSP také koordinuje a vyhodnocuje úspěšnost doporučené nebo nařízené odborné pomoci, čímž nedochází k nahodilému a protahovanému odkazování účastníků k různým poskytovatelům odborné pomoci (Česká republika – Justiční akademie, 2023, s. 39).

Uvést lze na tomto místě například i **forezní sociální práci**, která je uplatňována zejména v zahraničí. Jedná se o formu sociální práce praktikovanou v oblastech práva a soudního systému. Jde o jakoukoliv sociální práci praktikovanou při soudních sporech. Synonymum pro výraz forezní (nebo spíše anglické forensic) představuje soudní nebo kriminalistická sociální práce. Podle definice Národní organizace forezní sociální práce (National Organization of Social Work) fungující ve Spojených státech amerických a Kanadě, představuje forezní sociální práce využití sociální práce na otázky ohledně práva a právních systémů. Zevrubnější definice zahrnuje sociální práci, která má jakoukoliv souvislost s právními otázkami a spory, ať už trestními, nebo i civilními.

Řadí se zde oblasti péče o dítě, problematika mladistvých i dospělých z hlediska probace a mediace, možnosti nápravy a začlenění do společnosti (Květenská, 2015, s. 19).

V našich podmínkách není pojem forenzní sociální práce využíván ani praktikován v takovém slova smyslu, jako bylo uvedeno v předchozím odstavci. V českém pojetí by bylo možné do oblasti forenzního pojetí sociální práce zahrnout následující oblasti (Květenská, 2015, s. 19):

- sociální práce s oběťmi trestných činů;
- sociální práce s pachateli trestných činů;
- sociální práce s osobami ohroženými domácím násilím;
- sociální práce s násilnými osobami;
- sociální práce s ohroženým dítětem;
- oblast lidských práv různých cílových skupin sociální práce.

Dlouhou historii má forenzní sociální práce například ve Španělsku. Forenzní sociální pracovníci se zde nachází mezi rodinami, které jsou objekty posudků, a mezi soudci, kteří posudky o rodinách přijímají. Forenzní sociální pracovníci pracují, spolupracují s psychology a s dalšími zapojenými aktéry v závislosti na typu případu a jejich názory jsou soudy v procesech respektovány (viz Goméz a Soto, 2016, s. 2604-2608).

Matoušek, Tomešová a kol. (online)zmiňuje projekt „Mezioborová spolupráce při zavádění Cochemské praxe v regionu Písek a Milevsko“ Realizátorem projektu byla organizace Prostor pro sociální práci, z.s., která se zaměřuje na vytváření příležitostí pro přesahovou spolupráci odborníků a jejich vzdělávání v oblasti moderních metod sociální práce. V úvodu projektu byla vytvořena platforma místních spolupracovníků. Důležité bylo navázání spolupráce s opatrovnickými soudci z Okresního soudu Písek, osloveno bylo pracoviště Arkáda – sociálně psychologické centrum, z.ú., poradenské pracoviště spolupracující s oběma OSPODy. Cílem týmu bylo zavést Cochemskou praxi v regionu. Výsledkem projektu je navázání těsné spolupráce zainteresovaných stran, dobře vymezené komunikační kanály, propracovaný metodický materiál (edukační metodika pro rodiče), na míru upravený Rodičovský plán, a zejména edukovaný a sehraný tým profesionálů. Od zavádění Cochemské praxe upustily sledované soudy v případech, kdy bylo mezi bývalými partnery domácí násilí nebo v případech, kdy se řešila jen oblast určení výživného.

V tomto projektu není Cochemská praxe detailněji zmiňována z důvodu, že ani na Okresním soudě v Olomouci, podobně jako ani na dalších oslovených soudech nebyl o zavádění Cochemské praxe zájem, pouze o zřízení soudního sociálního pracovníka, a i podle odpovědí oslovených soudů tato praxe nefunguje (výjimkou je Okresní soud Nový Jičín, který však na dotaz nereagoval).

7.3 Základní informace o velikosti a případných specifikách cílové skupiny vzhledem k řešenému problému

Cílovou skupinu projektu tvoří sociální pracovníci zabývající se problematikou rodin v rozpadu a jejich dětí.

7.4 Popis metod získání předložených dat a vyhodnocení výchozího stavu

Data použitá pro tvorbu tohoto projektu vycházela především z vlastního oslovení vybraných soudů se zavedenou pozicí soudního sociálního pracovníka, které byly osloveny v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb. o poskytnutí některých konkrétních informací, které dále sloužily pro dotvoření projektu.

7.5 Specifikace stakeholderů – subjektů zapojených do problematiky v různých rolích

Profese soudního sociálního pracovníka je multidisciplinární záležitost a i samotná práce soudního sociálního pracovníka je vázána navázáním vztahu a efektivní komunikací nejen se soudcem, ale i s OSPODem, dále pak mnohdy s právními zástupci, ale třeba neziskovými organizacemi zaměřujícími se na psychologickou podporu účastníků soudního řízení, rodinnými poradnami, mediátory, eventuálně i dětskými psychology či psychiatry, zařízeními pro výkon ústavní a ochranné výchovy, zařízeními pro výkon trestu odnětí svobody, probační a mediační službou, poskytovateli zdravotní péče aj. Z odpovědí dotazovaných soudů, které již tuto praxi zavedly, dále vyplynulo, že se využívá spolupráce s městskými či obecními úřady, školami, poskytovateli ubytovacích služeb pro sociálně slabé a výchovnými zařízeními, s doprovodnými organizacemi v rámci pěstounské péče.

Pro Okresní soud v Olomouci, na který se zaměřuje tento projekt, může jít především o OSPOD města Olomouce, Ambulance klinické psychologie a psychoterapie pro děti a dospělé, dále např. organizace v rámci pěstounské péče – Spolu pro rodinu, Eurotopia,

neziskové organizace – Darmoděj, Člověk v tísni, Ester Javorník, Středisko sociální prevence Olomouc, Centrum pro rodinný život, eventuálně Mediační centrum Olomouc, P-centrum a další.

Předkládaný projekt se zaměřuje na identifikaci přínosů zavedení nové pozice pro účely zkvalitnění práce okresních soudů při opatrovnických řízeních. Na základě oslovení vybraných soudů, ve kterých byla tato pozice po určitý čas zavedena, jsou zkoumány a potvrzovány přínosy zavedení této pozice a na základě těchto přínosů a zkušeností oslovených soudů jsou stanovena kritéria pro zavedení této pozice i na Okresním soudě v Olomouci.

Cílem projektu bude **vymezení náplně pracovní pozice sociálního pracovníka, dále popsat jeho kompetence a pravomoci.** Dílčím cílem bude rovněž **vymezení potřeb a specifik vzdělávání těchto pracovníků** a v návaznosti na to také **vymezení pozice akademického pracovníka pro vzdělávání soudních sociálních pracovníků.** Dalším dílčím cílem projektu bude **potvrzení přínosů zavedení těchto pozic na soudech na základě již realizovaných zkušeností.**

Součástí projektu a jeho cílů je stanovení všech nezbytných náležitostí pro zavedení pozice soudního sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci v následujícím období, včetně jeho rozpočtového ukotvení.

8 Popis a analýza potřeb cílové skupiny

Cílovou skupinu tohoto projektu tvoří sociální pracovník obsazený do pozice soudního sociálního pracovníka. **U Okresního soudu v Olomouci je plánován vznik jednoho soudního sociálního pracovníka.** Soudní sociální pracovník je zaměstnancem okresního soudu. Při plnění svých úkolů má realizovat činnosti vyplývající z náplně práce z pokynů konkrétního soudce. Soudní sociální pracovník naplňuje potřebu zkvalitnění přístupu zúčastněných osob ke spravedlnosti a ochraně práv. Jeho potřebou je ochrana před sekundární traumatizací či viktimizací, dále také zvýšení účasti aktérů při projednávání a řešení soudních sporů, kterých se účastní.

Přímé potřeby cílové skupiny lze vnímat například jako ukotvení jejich pracovní pozice tak, aby byla tato pracovní pozice nejen zavedena, ale aby pro ni byly stanoveny klíčové kompetence, náplň práce, pravomoci a povinnosti, aby bylo stanoveno platové ohodnocení, zařazení a zavedení. Nepřímé potřeby cílové skupiny lze spatřovat v potřebách rozpadlých rodin, které aktuálně řeší otázku soudního určení péče a tápou v mnohých oblastech tohoto procesu. Mají problém se v něm zorientovat, netuší, jakým způsobem se pokusit o mimosoudní řešení apod. Současně soudcům umožní lépe poznat celou situaci rodin a jejich dětí a lépe pak rozhodovat v opatrovnických řízeních.

9 Klíčové aktivity

První klíčovou aktivitou je **navržení a zavedení pozice soudního sociálního pracovníka**. Pro tuto aktivitu bude zapotřebí v případě Okresního soudu v Olomouci zhodnotit výchozí stav opatrovnického oddělení soudu a provést analýzu těchto oblastí (viz Česká republika – Justiční akademie, 2023, s. 36):

- **Analýza organizační struktury**– dojde ke vzniku nových vztahů nadřízenosti a podřízenosti ve vztahu k pozici soudním sociálním pracovníkem? Kdo bude jeho přímým nadřízeným? Bude mít pravomoc vydávat pokyny soudní kanceláři formou referátu?
- **Analýza pracovních postupů** (t.j. procesní) – bude nutné se zaměřit na základní popis kroků konkrétních pracovních činností u pozic, které se budou účastnit spolupráce se soudním sociálním pracovníkem a jasně naplánovat tok práce a zodpovědnosti za konkrétní činnosti. Současně definovat pracovní činnosti soudního sociálního pracovníka.

Dále je nezbytné identifikovat **formy přístupu do IS pro soudního sociálního pracovníka**, osobu, která jej proškolí a zpracuje sadu vzorů dokumentů (APSTER, ISAS). Navazovat musí rovněž analýza spolupráce s externími subjekty a nastavení nové komunikace (S jakými organizacemi bude soudní sociální pracovník spolupracovat a jakým způsobem bude nastavena tato komunikace?).

Další klíčovou aktivitou je **absolvování školení soudního sociálního pracovníka**. To musí začít stanovením postupů a potřeby vzdělávání soudních sociálních pracovníků. V rámci pilotního testování zavádění této pozice poskytovala Justiční akademie vzdělávání na pilotních soudech. Nabízeny byly semináře určené výlučně pro soudní sociální pracovníky, ale i soudce a další aktéry. Z aktuální nabídky školení, která budou realizována a využitelná pro soudní sociální pracovníky lze uvést následující (viz Justiční akademie, online):

- **Rodinné právo pro opatrovnické soudce** – dvoudenní školení pro soudce.
- **Interdisciplinární spolupráce v oblasti rodinného práva soukromého** – jednodenní školení pro soudce, asistenty a sociální pracovníky. Tématem školení jsou principy rozhodování sporů rodinného práva soukromého, zřízení a vedení interdisciplinárního týmu, manažerská reflexe změny na úrovni vedení soudu aj.

- **Problem-Solving justice: Justice zaměřená na řešení příčin** – dvoudenní školení pro soudce a odbornou veřejnost. Tématem školení bude představení konceptu justice orientované na řešení příčin české odborné veřejnosti, včetně možnosti diskuze aj.
- **Vedení pohovoru s dětmi** – jednodenní školení pro soudce, asistenty, sociální pracovníky a další členy interdisciplinárních týmů o tom, jak správně vést pohovor s dítětem za respektu všech psychologických požadavků na bezpečnou participaci dětských práv.
- **Rozhovor s dítětem praktický workshop** – jednodenní workshop pro soudce.

Třetí klíčovou aktivitou by mělo být zřízení **pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků**. Nejpozději od 1. ledna 2024 by měla být na Justiční akademii zřízena pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků. I po skončení pilotního testování budou tedy nadále nabízeny výše uvedené druhy vzdělávacích akcí pro soudní sociální pracovníky.

10 Indikátory splnění klíčových aktivit

Pro navržení a zavedení pozice soudního sociálního pracovníka se bude jednat především o následující indikátory:

- Písemné zakotvení pozice a kompetencí soudního sociálního pracovníka.
- Stanovení platové třídy a platového zařazení soudního sociálního pracovníka.
- Absolvování školení soudního sociálního pracovníka.

Důsledek změny následného zavedení pozice soudního sociálního pracovníka se může projevit až za nějakou dobu. Na základě toho by předem určené indikátory měly být monitorovány i v následném období, doporučeno je po čtvrtletích. Po roce od zavedení pozice by mělo být provedeno závěrečné celkové zhodnocení.

Typy sledovaných výsledků:

- **Kvantitativní** – množství případů, počet realizovaných úkonů.
- **Kvalitativní** – předcházení opakování úkonů zatěžujících účastníky řízení, zkrácení délky provizorních (předběžných) opatření, zvýšení účasti aktérů jednání, včetně dětí a dalších zranitelných osob na soudním rozhodování, předcházení sekundární traumatizace a viktimizace, zkrácení délky řízení, strukturované řešení důvodů, které aktéry přivedly do systému justice (problem-solving justice).

Kritéria úspěchu v profesi:

- **Kvantitativní kritéria** – množství případů, počet realizovaných úkonů, délka řízení.
- **Kvalitativní kritéria** – omezení rizika ohrožení dítěte, předcházení sekundární viktimizace účastníků řízení, omezení množství opakovaných soudních ingerencí do života dítěte/rodiny, zlepšení informovanosti účastníků řízení, včetně dětí, a zejména zranitelných účastníků o průběhu a výsledcích soudních řízení, interdisciplinární spolupráce – koordinovaná a strukturovaná podpora účastníků řízení, eliminace překážek přístupu zranitelných skupin ke spravedlnosti.

Další klíčovou aktivitou je **absolvování školení soudního sociálního pracovníka**. Typy sledovaných výsledků budou následující:

- **Kvantitativní** – množství absolvovaných školení.
- **Kvalitativní** – předcházení podávání chybných či nedostatečných informací, zkrácení délky adaptace, identifikace vhodných metod, pravidel jednání s klienty, včetně dětí a dalších zranitelných osob na soudním rozhodování.

Kritéria úspěchu:

- **Kvantitativní kritéria** – množství absolvovaných školení, délka adaptace na nové pozici.
- **Kvalitativní kritéria** – omezení rizika poskytnutí špatné nebo nedostatečné informace, schopnost motivace klientů k zapojení na jednáních o dohodě, zdárné absolvování závěrečného testu po provedeném školení.

Třetí klíčovou aktivitou by mělo být zřízení pozice **akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků**. Typy sledovaných výsledků budou následující:

- **Kvantitativní** – množství zajištěných školení a kurzů pro soudní sociální pracovníky, počet realizovaných úkonů.
- **Kvalitativní** – předcházení nekonzistentního vzdělávání, zajištění kvalitních vzdělávacích akcí dle potřeb soudu a sociálních pracovníků, zjištění vzdělávací nabídky v Olomouckém kraji a dalších přilehlých krajích, zajištění financí potřebných pro vzdělávání.

Kritéria úspěchu:

- **Kvantitativní kritéria** – množství zajištěných školení, počet realizovaných úkonů, délka vzdělávání a adaptace.
- **Kvalitativní kritéria** – zajištění adekvátního plánování, organizace a realizace vzdělávání, vyhodnocování vzdělávání soudních sociálních pracovníků a následné přehodnocování vzdělávacích aktivit do dalších období.

11 Provedení terénního průzkumu na potvrzení analýzy potřeby

Průzkum pro potvrzení analýzy potřeby nebyl v tomto případě realizován prostřednictvím terénního průzkumu, neboť bylo záměrem oslovit soudy, u kterých byl realizován projekt zavedení pozice soudního sociálního pracovníka. K tomu bylo zapotřebí využít oficiálně nastavených pravidel komunikace a zjišťování informací v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb., kdy byly vybrané soudy emailem osloveny s oficiální žádostí o poskytnutí informací. V tomto emailu bylo soudům položeno celkem 13 otázek (viz Příloha č. 3).

Osloveno bylo celkem 9 soudů, odpovědi zaslalo během stanovené lhůty celkem 8 soudů, Okresní soud v Novém Jičíně na zaslaný email a odpovědi vůbec nereagoval. Odpovědi jednotlivých soudů včetně otázek jsou obsahem Přílohy č. 4 této práce. Odpovědi byly využity pro kompletaci tohoto projektu.

Z výpovědí jednotlivých soudů jasně vyplynula spokojenost se zavedením pozice soudního sociálního pracovníka v rámci projektu financovaného z Norských fondů a současně i potřebnost a přínosnost zavádění této pozice do budoucna, nyní již financované z vlastních finančních zdrojů, což však není aktuálně v možnostech některých soudů.

12 Management rizik

V rámci zavádění pozice soudního sociálního pracovníka a výkonu jeho pracovní činnosti mohou předpokládaná rizika prezentovat zejména:

Tabulka 1: Management rizik (Zdroj: Vlastní zpracování)

Identifikace předpokládaných rizik	Hodnocení rizika	Návrhy preventivních opatření
<p>Stres a vyhoření soudního sociálního pracovníka rozsah výkonu soudní sociální práce (nároky na vědomosti, dovednosti, celoživotní vzdělávání), klienti v náročných životních situacích (traumatizace, omezené komunikační schopnosti, kumulovaná sociální zátěž), sekundární traumatizace, administrativní zátěž, velké množství případů).</p>	<p>Nízká pravděpodobnost, výrazný vliv na naplnění cílů projektu, naplnění indikátoru.</p>	<p>Správně nastavený caseload (množství případů a časových nároků na konkrétní úkony). Metodická podpora pro výkon konkrétních činností (Manuál soudního sociálního pracovníka). Určení pozice soudního sociálního pracovníka v rámci organizace soudu (vyhláška, profesiogram, manažerské vzdělávání pro vedení soudů).</p>
<p>Kritické a velmi náročné situace úmrtí dítěte, pokračující špatné zacházení s dítětem během soudního řízení, nepovedená sanace rodiny (nemožnost návratu dítěte do původní rodiny), nezbytnost nedobrovolné institucionalizace klienta (dítěte, dospělého).</p>	<p>Střední pravděpodobnost, výrazný vliv na naplnění cílů projektu, naplnění indikátoru.</p>	<p>Vstupní a průběžné vzdělávání (Justiční akademie). Dostupnost supervize (Justiční akademie), intervize, síťování a mentoring (propojení přes ASJA).</p>

13 Výstupy

V rámci výstupů projektu byla vymezena pozice soudního sociálního pracovníka, a to včetně jejího legislativního vymezení, stanovení potřebné kvalifikace (ukončené vysokoškolské vzdělání plus praxe) a kompetencí nezbytných pro tuto pozici (např. organizování a plánování, sebeřízení, efektivní komunikace, podpora samostatnosti klienta apod.). Nechybí ani platové zařazení (12. až 13. platová třída) a odpovědnost soudního sociálního pracovníka. Konkrétněji viz příloha č. 1 této práce.

Součástí výstupů práce je dále vymezení pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků, a to včetně stanovení potřebné kvalifikace (ukončené vysokoškolské vzdělání plus praxe) a kompetencí nezbytných pro tuto pozici. Nechybí ani platové zařazení (14. platová třída) a odpovědnost soudního sociálního pracovníka. Konkrétněji viz příloha č. 2 této práce.

14 Popis přidané hodnoty projektu

Klíčové aktivity projektu směřují ke zhodnocení výchozího stavu opatrovnického oddělení soudu a vytvoření analýzy vybraných oblastí s cílem následně navrhnout podmínky pro zavedení pozice soudního sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci se všemi náležitostmi jeho fungování.

Přidanou hodnotou projektu je tedy nejen vytvoření nové pozice soudního sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci, ale především však lze přínos shledávat v již uvedeném **polidštění justice pro aktéry opatrovnických řízení**. Zavedení pozice soudního sociálního pracovníka by ve svém důsledku mohlo vést i ke **zrychlení soudních řízení**, respektive **podněcování řešení mimosoudních sporů** v opatrovnických řízeních tím, že soudní sociální pracovník pomůže aktérům se zabezpečením mediace či jinak zajištěnému uzavření dohody před řešením sporu u soudu. Takto pak soud může následně jen připravené dohody posvětit ve zkráceném řízení, čímž dojde prakticky také ke **snížení počtu soudních řízení na daném soudě**. Navíc se zavedením pozice soudního sociálního pracovníka sjednotí informace poskytované účastníkům řízení a i pro zúčastněné děti by měl být soudní sociální pracovník přínosem v tom ohledu, že je vhodným způsobem zapojí do rozhodování o jejich dalším osudu, ale rovněž pomůže získat pro další soudní řízení **komplexnější informace pro soud**.

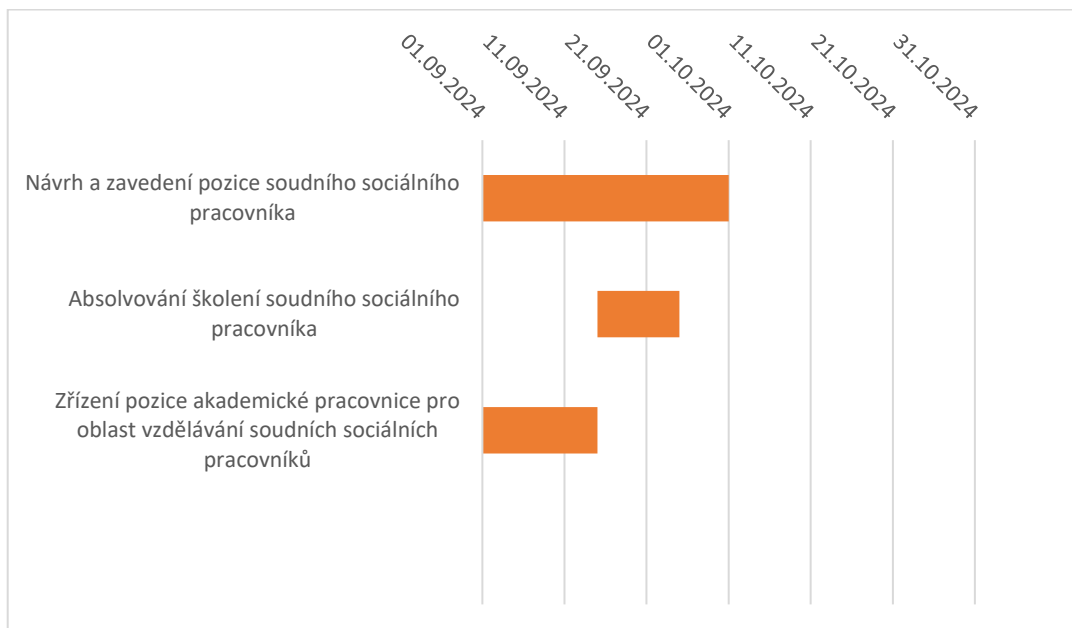
Dle Justiční akademie (Česká republika – Justiční akademie, 2023, s. 28) lze za přidanou hodnotu považovat rovněž skutečnost, že v případě, že by se potvrdilo, že zapojení soudního sociálního pracovníka do účinnějšího výkonu soudního dohledu, jakožto nejzazšího prostředku sanace rodiny, by mohlo přinést **10% snížení institucionalizace**, pak by platilo, že úspory pouze v tomto typu úkonu by státu ušetřily částku, která je nezbytná na pokrytí plošného financování soudních sociálních pracovníků (na každém soudě jeden) a dále by vytvořilo **úspory ve výši řádově 50 mil Kč ročně**.

Součástí tohoto projektu je rovněž zřízení nové pracovní pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků, tedy pracovníka odpovědného za monitorování, plánování, organizování a vyhodnocování vzdělávání soudních sociálních pracovníků tak, aby se mohli stát plnohodnotnými členy týmů řešících opatrovnické záležitosti na Okresním soudě v Olomouci.

Opomenout nelze ani obecný přínos projektu pro samotnou sociální práci. Lze očekávat, že vytvořený projekt se může stát podnětem **k rozvoji sociální práce** jako takové, nejen ve vztahu k sociální práci zaměřené na práci s dětským klientem či klienty v tíživé sociální situaci související s rozchodem partnerství a vztahu. Zavádění nové pracovní pozice se vším, co k tomu souvisí, se může stát velkým přínosem pro rozvoj sociální práce a dále podpořit další směřování sociální práce k efektivnější spolupráci s klientem.

15 Harmonogram – Ganttův diagram

V následující tabulce je harmonogram projektu v podobě Ganttova diagramu. V diagramu jsou aktivity vypsány přesně na dny a měsíce. Rizikem může být, že se některé aktivity zpozdí, a tudíž projekt bude trvat déle, než bylo plánováno. Harmonogram reflektuje sled klíčových aktivit **1) Návrh a zavedení pozice soudního sociálního pracovníka, 2) Absolvování školení soudního sociálního pracovníka, 3) Zřízení pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků.**

Obrázek 1: Ganttův diagram (Zdroj: Vlastní)

Výše uvedený Graf 1 znázorňuje časové rozložení tří vybraných klíčových aktivit tohoto projektu. Celý proces je naplánován od období 1. 9. 2024 až po 1. 10. 2024, tedy vše by mělo být následně realizováno v průběhu jednoho měsíce.

16 Rozpočet

V rámci této kapitoly je prezentován návrh rozpočtu zpracovaný na základě inspirace z již zrealizovaných projektů a jejich rozpočtů. Navrhovaný rozpočet je na celý kalendářní rok a jsou v něm zahrnuty celkové náklady související s tímto projektem.

Tabulka 2: Přehled rozpočtu na zavedení pozice soudního sociálního pracovníka na Okresním soudě v Olomouci na rok 2024 (Zdroj: Vlastní zpracování)

Kategorie nákladů	Náklady celkem	Zdroj financování	Popis položky
Osobní výdaje	56 000 Kč/měsíc (672 000 Kč/rok)	mimořádným rozpočtovým opatřením práce na rok 2024	měsíční plat (roční plat)
Vzdělávání soudního sociálního pracovníka		státní rozpočet	
Semináře určené výlučně pro SSP	12 600	státní rozpočet	2x školení za rok
Regionální semináře pro členy interdisciplinárního týmu při okresním soudu	10 000	státní rozpočet	2x školení za rok
Skupinová a případová supervize	12 000	státní rozpočet	určení pozice supervizora a náklady na jeho čas
Nákup služeb			
Energie	18775 Kč/rok	státní rozpočet	Místo v kanceláři, která je využívána i jiným pracovníkem
Služby	53 000 Kč	státní rozpočet	Licence MS Office, poštovné, telekomunikační služby, drobné opravy
Spotřební výdaje			
Materiál	6 865 Kč	státní rozpočet	Stávající vybavení organizace, papír, toner, kancelářské potřeby, hygienické potřeby
Notebook	36 000 Kč	státní rozpočet	Je nutné zakoupit nové počítačové vybavení
Zřízení pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků	13. až 14. platová třída – 34 000 Kč/měsíc (408 000 Kč/rok)	státní rozpočet	Měsíční plat
Celkem		1 251 840 Kč/rok	

17 Logframe projektu

Tabulka 3: Logframe projektu (Zdroj: Vlastní zpracování)

	Logika intervence	Objektivní, ověřitelné ukazovatele úspěchu	Prostředky pro ověření	Předpoklady a rizika
Záměr projektu	Zavedení nové pracovní pozice soudního sociálního pracovníka na Okresním soudě v Olomouci.	1 nová pozice soudního sociálního pracovníka zapsaného mezi zaměstnanci Okresního soudu v Olomouci.	Seznam pracovníků Okresního soudu v Olomouci, interní zdroje.	Dostatek finančních zdrojů.
Cíle projektu	Cílem projektu je vytvoření nové pracovní pozice soudního sociálního pracovníka pro „polidštění“ justice pro účastníky opatrovnických řízení a současně ulehčení a zrychlení práce soudců.	Množství případů, na kterých se soudní sociální pracovník podílel za rok, počet úkonů, délka řízení.	Statistiky opatrovnické agendy okresního soudu.	Adekvátní administrativa, motivace soudců ke spolupráci se soudním sociálním pracovníkem, stres a vyhoření soudního sociálního pracovníka.
Výstupy	Legislativní zakotvení pozice. Zrychlení a zefektivnění opatrovnické agendy. Stanovené kvalifikační předpoklady, kompetence soudního sociálního pracovníka. Plán vzdělávání. Odpovědnost soudního sociálního pracovníka. Platové zařazení.	Délka řízení. Vydané finance na plat soudního sociálního pracovníka. Absolvovaná školení a supervize soudního sociálního pracovníka.	Výplatní páska. Statistika délky řízení a počty případů. Záznamy o školení a vzdělávacích kurzech.	Ochota spolupráce. Administrativní správnost a korektnost ve vyplňování interních statistik a záznamů. Kvalita a dostupnost poskytovaného školení a vzdělávání. Zřízení pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků.

Klíčové činnosti	<p>Analýza organizační struktury. Analýza pracovních postupů. Identifikace formy přístupu do IS pro soudního sociálního pracovníka. Návrh komunikačního plánu. Stanovení postupů a potřeby vzdělávání.</p>	<p>Finanční a časové zdroje.</p>	<p>Harmonogram aktivit.</p>	<p>Spolupráce soudce a soudního sociálního pracovníka. Spolupráce dalších zúčastněných aktérů. Zřízení pozice akademické pracovnice pro oblast vzdělávání soudních sociálních pracovníků.</p>
-------------------------	--	----------------------------------	-----------------------------	---

18 Závěr

Předkládaný projekt s názvem „Přínos sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci“ se ve svém obsahu zaměřil na problematiku zavádění a vytváření nové pracovní pozice pro okresní soudy zabývající se opatrovnickými záležitostmi. V této práci byl vytvořen projekt vytvoření a zavedení této pozice na Okresní soud v Olomouci. Cílem projektu bylo vymezení náplně pracovní pozice sociálního pracovníka, dále popsat jeho kompetence a pravomoci. Dílčím cílem bylo také vymezení potřeb a specifík vzdělávání těchto pracovníků a v návaznosti na to také vymezení pozice akademického pracovníka pro vzdělávání soudních sociálních pracovníků. Dalším dílčím cílem projektu bylo potvrzení přínosů zavádění těchto pozic na soudech na základě již realizovaných zkušeností. Cíle i dílčí cíle projektu byly splněny.

Pozice soudního sociálního pracovníka není v našich podmínkách úplnou novinkou. Před nedávnou dobou byla u některých vybraných soudů (osloveny v rámci terénního průzkumu v této práci – celkem 9) tato pozice s úspěchem zavedena na podkladě finančního příspěvku Norských fondů. Z realizovaného terénního průzkumu vyplynulo, že z 8 okresních soudů, které odpověděly na položené otázky (Okresní soud Nový Jičín odpovědi neposkytl), jich celkem 7 (tedy 87,5 %) potvrdilo nesporné přínosy i krátkodobého zavedení této pozice na jejich soudě.

Smyslem vzniku této pracovní pozice je nejen posílení personální výbavy daného soudu, ale především pomoc při stále větším počtu opatrovnických řízení a současně při snaze nejen „polidštit“ soudní proces pro jeho aktéry, ale také urychlit a zefektivnit opatrovnická řízení. Snahou současných soudů je rovněž motivovat účastníky k mimosoudním řešením sporů, a to i v oblasti opatrovnické. Toho lze dosáhnout různými formami, kdy jednou z hlavních je spolupráce s dotčenými organizacemi, od psychologů, psychiatrů, přes mediátory, advokáty, a hlavně i sociální pracovníky.

Tam, kde byla pozice soudního sociálního pracovníka již zavedena, byla hodnocena jako efektivní a přínosná, přesto není dosud možné úplně vyhodnotit efektivitu jejich zavádění. Předpokladem však je, že taková pozice může být opravdu nápomocná a šetřit nejen čas, ale i peníze a také zapojit do opatrovnických řízení i samotné děti (v adekvátní a citlivé formě). Sociální pracovník jako pracovní pozice na soudu prvního stupně může přispívat k propojení soudního jednání se sociálně aktivizačními organizacemi typu terapeutických center, poraden, mediačních center či adiktologických pracovišť a center.

Rovněž může přebírat iniciativu nad soudním postupem v situaci, kdy je řízení přerušeno z důvodu nařízené mediace nebo terapie. Obstarává také spolupráci účastníků řízení s jednotlivými organizacemi, koordinuje účinně výstupy z jednotlivých aktivit tak, aby byly náležitě známy projednávajícímu soudci ve stanovených lhůtách. Výhodou této pozice je, že disponuje dostatečným pracovním a časovým prostorem věnovat se pouze konkrétním spisům, které vyžadují intenzivní dohled a dozor v rámci prevence ohrožení zájmů nezletilých dětí v náročném či přímo závadovém prostředí rodiny. Jedná se o pracovní pozici, která poskytuje účastníkům opatrovnického řízení vyšší míru komfortu v rámci seznamování s jejich právy, povinnostmi a možným vývojem soudního řízení.

Předpokládaným přínosem tohoto projektu je prostřednictvím zavedení pozice soudního sociálního pracovníka nejen posílit zaměstnaneckou základnu Okresního soudu v Olomouci, ale také ulehčit rodičům a jejich dětem při opatrovnických sporech, kdy zúčastnění aktéři v době rozpadu rodiny potřebují podporu a pomoc v nelehké životní situaci. Zavedením projektu a řádným proškolením soudních sociálních pracovníků by mělo rovněž dojít k tomu, aby praxe opatrovnických řízení byla pro rodiče i děti srozumitelnější a v ideálním případě by mělo docházet k podpoře vzájemných dohod rodičů bez nutnosti zdlouhavých, psychicky i finančně náročných soudních sporů, jejichž negativní dopady zasáhnou zpravidla právě děti. Pro uvedené řádné proškolení bylo v rámci projektu současně přistoupeno k zavedení další pracovní pozice akademického pracovníka pro vzdělávání soudních sociálních pracovníků, který by měl mít tuto oblast na starosti a zajistit tak bezproblémové zavedení nové pracovní pozice na soud.

V předkládaném projektu bylo snahou zasadit zjištěné a navrhované aspekty zavedení nové pozice do již prezentovaných a provedených šetření. Na základě zkušeností dotčených soudů bylo navrhováno nejen kvalifikační a kompetenční zajištění požadavků na navrhovanou pozici, ale i oblast legislativního a platového zařazení. Zapojeno do projektu bylo i navržení vzdělávacích akcí a eventuálně i nastavení nových komunikačních cest. Byl rovněž stanoven harmonogram a předpokládaný rozpočet projektu a jeho následná posloupnost.

Bibliografické odkazy

- ČESKÁ REPUBLIKA – JUSTIČNÍ AKADEMIE. *Autoevaluace pilotního testování pozice soudního sociálního pracovníka pro potřeby soudních manažerů*. Kroměříž: Česká republika – Justiční akademie. 2023. 42 s.
- DUKOVÁ, I.; DUKA, M.; KOHOUTOVÁ, I. *Sociální politika Učebnice pro obor sociální činnost*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2013. ISBN978-80-247-3880-2.
- GÓMEZ GÓMEZ, F.; SOTO ESTEBAN, R. The Development of Forensic Social Work in Spain. *The International Journal of Social Sciences and Humanities Invention*, 2016, 3(9): 2604-2608. ISSN 2349-2031.
- GRADKOVÁ, V. *Metodika: Rozvodová a porozvodová péče v kontextu sociálně-právní ochrany dětí*. Karviná: Akademický ústav Karviná, z.ú. 2019. 101 s.
- GULOVÁ, L. *Sociální práce*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2011, ISBN 978-80-247-3379-1.
- HAVRDOVÁ, Z. *Kompetence v praxi sociální práce*. Praha: Osmium. 1999. ISBN 80-902081-8-5.
- HRICOVÁ, A.; ODRÁŠEK, S.; URBAN, D. *Metodologie v sociální práci*. Praha: Grada Publishing a.s.2023. ISBN 978-80-247-4104-8.
- JÜRGEN, R. *Interdisciplinární spolupráce profesí v rodičovském konfliktu. In Cochemská praxe v České republice*. Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí 14. – 15. 5. 2015 v Brně. Tribun EU. 2015, s. 41-46. ISBN 978-80-263-0999-4.
- JUŘIČKOVÁ, E. a kol. *Metodika terénní sociální práce v rodinách s dětmi se zaměřením na sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi*. Vsetín, 2018. 85 s.
- JUSTICE.CZ. *Statistiky z oblasti justice*. [online]. 2023. [cit. 04-02-2024] Dostupný z https://justice.cz/web/msp/statisticke-udaje-z-oblasti-justice?fbclid=IwAR1tpJydURjffsQIz6bC8TQZglxIaJgc7qguER124dN2m_JJIW3ptpzSSgs.
- KANTŮRKOVÁ, L. *Přístup českého soudce k řešení rodinněprávních sporů*. Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí 14. – 15. 5. 2015 v Brně. Tribun EU. 2015, s. 24-29. ISBN 978-80-263-0999-4.
- KRATOCHVÍLOVÁ, I. *Sociální práce*. Prepedeutikum. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem. 2013. ISBN 978-80-7414-506-3.
- KVĚTENSKÁ, D. Forenzní sociální práce a možnosti jejího uplatnění. *Listy sociální práce*. Listy sociální práce. 2015, (3): 19.
- MALÍK HOLASOVÁ, V. *Kvalita v sociální práci a sociálních službách*. Praha: Grada Publishing, a.s., 2014. ISBN 978-80-247-9102-9.

- MÁTEL, A. *Teorie sociální práce I. Sociální práce jako profese, akademická disciplína a vědní obor*. Praha: Grada Publishing, a. s. 2019. ISBN 978-80-271-2824-2.
- MATOUŠEK, O. a kol. *Metody a řízení sociální práce*. 3. vydání. Praha: Portál. 2013. ISBN 978-80-262-0213-4.
- MPSV. *Legislativa a systém sociálně-právní ochrany*. [online]. [cit. 04-02-2024] Dostupný z <https://www.mpsv.cz/web/cz/legislativa-a-system-socialne-pravni-ochrany>.
- NOVÁKOVÁ, M.; MATOUŠEK, O. Zájem dítěte v opatrovnickém sporu – Cochemská praxe. *E-psychologie*. 2017, 11(2): 71-77.
- NOVOTNÁ, K. *Jak polidštit justici. Ministerstvu radí děti, na soudech vzniká nová pozice*. [online]. 2022. [cit. 04-09-2023] Dostupný z https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/soudni-socialni-pracovnik-deti-soud-justice-detske-fokusni-skupiny.A220915_201434_domaci_knn.
- PAYNE, M. *Modern Social Work Theory*. Lyceum Press, 2014. ISBN 978-1-935871-06-4.
- POLIŠENSKÁ, P.; FEBEROVÁ, R.; STUHLÍK, Z. *Rodinné právo – právní postavení dítěte*. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN 978-80-7598-442-5.
- ROGALEWICZOVÁ, R. *Představení Cochemské praxe. Cochemská praxe v České republice*. Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí 14. – 15. 5. 2015 v Brně. Tribun EU. 2015, s. 5-12. ISBN 978-80-263-0999-4.
- ŘEZNÍČEK, I. *Metody sociální práce. Podklady ke stážím a ke kazuistickým seminářům*. Praha: SLON. 2000. ISBN 80-8585000-1.
- SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR. *Etický kodex sociálních pracovníků ČR*. [online]. 2006. [cit. 04-02-2024] Dostupný z http://socialnipracovnici.cz/public/upload/image/eticky_kodex_sspr.pdf.
- ŠPECIÁNOVÁ, Š. *Právní manuál pro sociálně-právní ochranu dětí*. Praha: Linde nakladatelství s. r. o., 2005. ISBN 80-86131-61-0.
- VESELÁ, M. *U soudu pomáhají těm, kteří se v justici nevyznají. Ministerstvo ale na sociální pracovníky nemá peníze*. [online]. 2023. [cit. 04-02-2024] Dostupný z https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/soud-socialni-pracovnici-deti-izeni-justice_2304181925_har.
- Zákon č. 108/2006 Sb.: *Zákon o sociálních službách* [online]. [cit. 2024-04-02]. Dostupný z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-108>

Přílohy

Příloha 1: Zakotvení pozice soudního sociálního pracovníka	50
Příloha 2: Vymezení pozice Akademický pracovník pro vzdělávání soudních sociálních pracovníků.....	54
Příloha 3: Dopisy zaslané soudům.....	57
Příloha 4: Odpovědi jednotlivých soudů	59

Příloha 1: Zakotvení pozice soudního sociálního pracovníka

Pro pozici soudního sociálního pracovníka pro Okresní soud v Olomouci je navrženo:

Legislativní zakotvení pozice

- Novelizace justičního řádu s novou úpravou pozice soudního sociálního pracovníka mezi pozice provádějící úkony výkonu soudnictví u okresních a krajských soudů.
- Vyhláška stanovující úkony pro předsedu soudu či senátu pro samostatné pověření soudního sociálního pracovníka v civilních věcech.

Kvalifikace

- Ukončené vysokoškolské vzdělání po studiu v magisterském či doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu (ZSS).
- Alespoň 3 roky praxe v přímé práci s klienty (ideální s praxí na orgánech sociálně-právní ochrany dětí, veřejném opatrovnictví, v sociálních službách určených obdobným cílovým skupinám, kterým bude poskytována podpora soudního sociálního pracovníka). Hodit se může i zkouška odborné způsobilosti Ministerstva vnitra ze sociálně-právní ochrany dětí, sociálních služeb.

Kompetence

Základní kompetence:

- **loajalita** – aktivní podpora dobré pověsti soudu při jednání s účastníkem a dalšími specialisty z oboru;
- **sebeřízení** – vzdělávání, kariérní rozvoj;
- **organizování a plánování vlastní práce, odpovědnost a spolehlivost** – plnění úkolů v daném termínu, schopnost provádět další aktivity a mít smysl pro time management, dobré pracovní tempo;

Odborné kompetence:

- **znalost a schopnost pracovat s teorií a metodami sociální práce** – pokročilé metody sociální práce (např. systematický model, narativní apod.) v přímé práci;

- **dokázat zjistit situaci v rodině**, nalézt zdroje a rizika, aktivizovat rodinu a širší okolí dítěte;
- **umět vyhodnotit situaci dítěte** a jeho rodiny, zacházet s tímto dokumentem, umět obhájit postupy a navrhovaná opatření s dítětem a rodinou, dokázat přehodnocovat situaci v rodině a reagovat na momentální změny, operativně měnit cíle;
- **ovládat zákonné podmínky** umístění dítěte mimo rodinu, být obeznámen s riziky, která plynou z oddělení dítěte od rodiny, znát povahu různých forem náhradní rodinné péče včetně ústavní péče, znalosti práce s rodinou po odebrání dítěte z rodiny;
- **ovládat efektivní komunikaci** s účastníky řízení, dokázat využít prvky mediace;
- **jednat s dítětem i v krizových situacích**, ovládat základy vývojové psychologie, umět sdělit nejlepší zájem dítěte, podporovat účast dítěte v celém procesu péče soudu o dítě, dokázat zjistit názor a přání dítěte, se zřetelem na věk dítěte a jeho rozumovou vyzrálou dítě informovat o skutečnostech a situaci odehrávající se kolem něj;
- **komunikovat i s účastníky s různým zdravotním omezením** včetně účastníků s psychiatrickými diagnózami, respektování jejich potřeb, empatie;
- **podporovat samostatnost účastníka** na cestě k jeho změně s maximálním využitím jeho kapacit a zdrojů, podporovat zvyšování kompetencí rodičů;
- **poskytovat poradenství** – motivovat k samostatnému využití poradenství, formování a formulování zakázky, zprostředkování zakázky, vedení aktérů k účinnému využívání navazujících odborných služeb;
- **umět vést (facilitovat) jednání**, motivovat a aktivizovat aktéra, zvládat účastníka poučit, umět pracovat s názorem dítěte v jednání s více aktéry (případové konference, JSR) - znát a využívat vytváření kazuistik, včetně využívání praktických informací v přímé práci s dítětem a rodinou;
- **spolupodílet se na utváření sítě odborníků** a jejich využívání, aktualizovat seznam (poskytovatelé odborné pomoci, neziskové organizace aj.);
- **aktivně upevňovat podpůrné týmy v rámci interdisciplinární spolupráce** na strategickém plánování rozvoje služeb v rámci komunitního plánování v různých skupinách;
- **plně zodpovídat za vlastní rozhodnutí a úkony**, sdílet je s ostatními a respektovat rozhodnutí týmu;

- **ovládat práci v terénu**, realizovat šetření v rodinách, návštěvy dětí v ústavních zařízeních, nemocnicích, školských zařízeních apod.;
- **orientace v legislativě** – občanský soudní řád, OSPOD, občanský zákoník, vyhlášky, zákon o výkonu ústavní nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních, zákon o sociálních službách apod.

Sociální kompetence:

- **jednání s lidmi** – kvalitní naslouchání a pochopení jádra sdělení, srozumitelná písemná i verbální stylizace sdělení i komplikovanějších principů a postupů, jednání s důstojností a respektem, ohleduplné sdělování nepříjemných skutečností;
- **vyjednávání** – užívání adekvátních argumentů, zjištění slabých a silných stránek účastníka i partnera při jednáních, vědomosti a umění využít mediačních technik;
- **veřejné prezentování** – formování kontaktního prostředí se spolupracovníky a dalšími odborníky interdisciplinárního týmu, schopnost zhotovit prezentaci a prezentovat s přizpůsobením k potřebám posluchačů, dokázat vytvořit modelové kazuistiky;
- **komunikace a písemný projev** – logické a přehledné strukturování sdělení, široká slovní zásoba, dodržování úředních pravidel, schopnost přizpůsobit komunikaci cílové skupině;
- **práce s informacemi** – orientace ve větším množství textu, vyhledávání důvěrných informačních zdrojů, zpřehlednění informací a jejich kritické vyhodnocení, využití nástrojů pro práci s dítětem, rodinou i účastníkem se specifickými potřebami;
- **řešení problémů** – aktérovi jednání nabídnout všechny možnosti k vyřešení jeho situace, identifikaci klíčových informací, příčin problémů, spojitostí mezi problémy, identifikaci kritické situace, hodnocení faktorů, více řešení v jeden okamžik, zohledňovat náhled účastníka na jeho situaci, dokázat jej vést k vyřešení problémů;
- **rozhodování** – předvídat, rozhodovat v krizových a zátěžových situacích, umět nahlížet na dlouhodobé důsledky rozhodnutí, hodnocení kladů a záporů eventuálních řešení, orientace v nejednoznačných situacích;
- **tvořivé myšlení** – poskytnutí podnětů pro nové postupy a řešení, identifikace informací o nových postupech a metodách práce s účastníkem.

Další kompetence:

- znalost a používání informačních a komunikačních technologií.

Platové zařazení

- Ideálně **12. platová třída**, s možností zařazení do 13. platové třídy v případě, že se bude soudní sociální pracovník podílet na metodické činnosti (školení, tvorba materiálů).

Odpovědnost soudního sociálního pracovníka

Bez přímé odpovědnosti za způsobenou škodu.

Příloha 2: Vymezení pozice Akademický pracovník pro vzdělávání soudních sociálních pracovníků.

Legislativní zakotvení pozice

- Na akademické pracovníky se vztahují obecné pracovněprávní předpisy.

Kvalifikace

- Ukončené vysokoškolské vzdělání po studiu v magisterském či doktorském studijním programu zaměřeném na studium andragogiky, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu (ZSS).
- Alespoň 3 roky praxe v oblasti vzdělávání dospělých (ideálně s praxí ve veřejné správě).

Kompetence

Základní kompetence:

- **loajalita** – aktivní podpora dobré pověsti soudu při jednání s účastníkem a dalšími specialisty z oboru;
- **sebeřízení** – vzdělávání, kariérní rozvoj;
- **organizování a plánování vlastní práce, odpovědnost a spolehlivost** – plnění úkolů v daném termínu, schopnost provádět další aktivity a mít smysl pro time management, dobré pracovní tempo.

Odborné kompetence:

- **odborná kompetence** – znalosti a schopnosti vzdělávání dospělých, používané metody a formy vzdělávání, online vzdělávání;
- **vědecko-výzkumná kompetence** – aktualizace nabytých vědomostí, vlastní vědecká činnost;
- **manažerská kompetence** – schopnost plánovat, organizovat, realizovat a vyhodnocovat vzdělávací aktivity na daném pracovišti, schopnost motivace účastníků vzdělávání;
- **poradenská kompetence** – poradenství v oblasti vzdělávání, sebevzdělávání;

- **psychodidaktická kompetence** – způsobilost akademického pracovníka k optimálnímu prezentování výukových obsahů daného tématu, nevyjímaje jejich přípravnou, realizační i evaluační rovinu. Schopnost zvolit adekvátní poměr výukových forem, realizovat jejich zdařilou podobu, adekvátně realizovat vybrané metodické postupy a realizovat vhodně po obsahové a metodické stránce hodnocení výsledků vlastní výukové činnosti;
- **psychosociální kompetence** – způsobilost optimálně jednat se svými sociálními partnery v prostředí svého pracoviště i mimo něj a naprosto zřejmě ovlivňovat výslednou podobu všech jeho výše uvedených kompetencí.

Sociální kompetence:

- **jednání s lidmi** – kvalitní naslouchání a pochopení jádra sdělení, srozumitelná písemná i verbální stylizace sdělení i komplikovanějších principů a postupů, jednání s důstojností a respektem k účastníkům vzdělávání;
- **prezentování** –schopnost zhotovit prezentaci a prezentovat s přizpůsobením k potřebám posluchačů, dokázat vytvořit modelové kazuistiky;
- **komunikace a písemný projev** – logické a přehledné strukturování sdělení, široká slovní zásoba, dodržování úředních pravidel, schopnost přizpůsobit komunikaci cílové skupině;
- **práce s informacemi** – orientace ve větším množství textu, vyhledávání odborných informačních zdrojů, zpřehlednění informací a jejich kritické vyhodnocení;
- **řešení problémů** – aktérovi vzdělávání nabídnout formy vzdělávání, naučit identifikaci klíčových informací, příčin problémů, spojitostí mezi problémy;
- **tvůrčivé myšlení** –poskytnutí podnětů pro vlastní vzdělávání, identifikace informací o nových postupech a metodách vzdělávání.

Další kompetence:

- znalost a používání informačních a komunikačních technologií.

Platové zařazení

- Ideálně 13. platová třída, s možností zařazení do 14. platové třídy v případě, že se bude akademický pracovník podílet na metodické činnosti (školení, tvorba materiálů).

Odpovědnost soudního sociálního pracovníka

Bez přímé odpovědnosti za způsobenou škodu.

Příloha 3: Dopisy zaslané soudům.

Vážení, v souvislosti se shromažďováním podkladů pro svůj bakalářský projekt o využití soudních sociálních pracovníků si Vás v souladu se zákonem č. 106/1999 Sb. dovoluji požádat o poskytnutí následujících informací:

1. Byla pozice soudního sociálního pracovníka u Vašeho soudu obsazena z pracovníků, kteří již u Vašeho soudu působili, nebo se jedná o zcela nového zaměstnance? Bylo na obsazení této pozice vyhlášováno výběrové řízení?
2. Jaké jsou kompetence soudního sociálního pracovníka na Vašem soudu?
3. V jakých řízeních na opatrovnickém úseku je soudní sociální pracovník využíván a s jakými výsledky?
4. Shledáváte v zařazení této funkce u Vašeho soudu efektivnost při řešení opatrovnických sporů?
5. Jsou účastníci řízení o pozici soudního sociálního pracovníka informováni? Využívají účastníci řízení pomoci soudního sociálního pracovníka aktivně sami nebo je aktivita spíše na straně soudu?
6. S jakými doprovodnými organizacemi ve Vašem obvodu soudní sociální pracovník spolupracuje?
7. Zda v řízeních týkajících se určité skupiny osob je spolupráce soudního sociálního pracovníka využívána širěji než v řízeních s jinými typy účastníků (děti, osoby se zdravotním, smyslovým či duševním postižením, cizinci, Romové, apod.)?
8. V čem shledáváte potřebnost zařazení této funkce v opatrovnických řízeních? Narazili jste za dobu trvání pilotního projektu na nějaké nedostatky např. v kompetencích samotného soudního sociálního pracovníka, nespolečnosti doprovodných organizací či samotných účastníků?
9. Vnímáte, že došlo za dobu trvání pilotního projektu na Vašem soudu ke zkvalitnění a zrychlení opatrovnických řízení? Byly díky práci soudního sociálního pracovníka odstraněny překážky, které v minulosti způsobovaly průtahy v řízení či jinak komplikovaly průběh řízení?
10. Jaká částka byla na financování této pozice u Vašeho soudu uvolněna z Finančních mechanismů Norska 2014 – 2021?
11. Vzhledem ke blížícímu se ukončení pilotního projektu (31. 12. 2023), plánujete zařazení této pozice i v dalším období? V případě, že ano, z jakých prostředků bude financování této pozice sanováno? V případě, že nikoliv, bude dosavadní soudní sociální pracovník převeden na jinou práci u Vašeho soudu, popřípadě na jakou?
12. Jak je ze strany Vašeho soudu celkově hodnocena přínosnost projektu a zařazení této pozice?
13. Prosím, o poskytnutí Manuálu soudního sociálního pracovníka.

Poskytnutí výše požadovaných informací si dovoluji požádat na e-mailovou adresu, z níž tuto žádost činím.

Předem děkuji za Váš čas a spolupráci a jsem s pozdravem.

V Olomouci dne 16.10.2023

Radka Rojková
nar. 12.12.1978
Handkeho 755/1C
779 00 Olomouc

Příloha 4: Odpovědi jednotlivých soudů

Sp. zn.: 0 Si 144/2023

OKRESNÍ SOUD V JESENÍKU

Dukelská 2a/761, 790 01 Jeseník,

tel.: 584 458 244, fax: 584 458 223, e-mail: podatelna@osoud.jes.justice.cz, IDDS: g68aa8g

NAŠE ZNAČKA: 0 Si 144/2023

VAŠE ZNAČKA:

VYŘIZUJE: Marcela Krystýnová

DNE: 27. listopadu 2023

Vážená paní
Radka Rojková
Handkeho 755/1C
779 00 Olomouc

Vážená paní Rojková,

k Vaší žádosti dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, doručené zdejšímu soudu dne 16. 10. 2023 Vám sdělujeme k bodům:

1. U našeho soudu se jedná o zcela nového zaměstnance na pozici soudního sociálního pracovníka. Na obsazení pozice bylo vyhlášeno výběrové řízení.
2. Soudní sociální pracovník ve věcech péče o nezletilé sepisuje jednoduchá podání včetně návrhů, rozhoduje o osvobození od soudních poplatků podle § 138 o. s. ř., nejde-li o rozhodování při jednání, zprostředkovává soudem doporučené nebo uložené odborné pomoci, je nápomocna rodičům při sestavování rodičovského plánu, je nápomocna při realizaci participačních práv nezletilých dětí, v odůvodněných a naléhavých případech zajišťuje úkony v rámci rozhodování o předběžných opatřeních a dohledu soudu nad výchovou včetně práce v terénu, zajišťuje dohled nad plněním doporučení soudu, v rámci pěstounské péče poskytuje informace o právech a povinnostech a pomoc při vypracovávání zpráv o výkonu pěstounské péče, v rámci ústavní výchovy zajišťuje podklady pro přezkoumání důvodů, které vedly k nařízení ústavní výchovy, zpracovává zprávy z dohledu a provádí kontrolu uložených odborných pomoci, poskytuje rodičům sociální poradenství, edukuje rodiče o povinnostech a právech zahrnutých do rodičovské odpovědnosti, o potřebách dítěte a jejich naplňování, poskytuje sociální poradenství a edukaci v odůvodněných případech též dalším osobám, účastní se rodinných a případových konferencí v rámci interdisciplinárního týmu, činí úkony ve funkci soudního vykonavatele podle § 493 a násl. z. ř. s., § 497 a násl. z. ř. s. a § 504 a násl. z. ř. s. Ve věcech svéprávnosti sepisuje jednoduchá podání včetně návrhů a zajišťuje zhlédnutí posuzovaných, poskytuje informace posuzovaným a opatrovníkům včetně součinnosti při vyhotovení roční zprávy opatrovníka zajišťuje dohled nad výkonem opatrovnictví včetně šetření v domácnosti opatrovance. Ve věcech detenčního řízení zajišťuje zhlédnutí umístěného.
3. Soudní sociální pracovník je na opatrovnickém úseku využíván ve věci péče o nezletilé, včetně výkonu rozhodnutí, posouzení svéprávnosti, opatrovnictví. Soud nevede statistiky ke zjištění výsledků.
4. Soud shledává efektivnost této funkce při řešení opatrovnických sporů.
5. Účastníci jsou informováni o pozici soudního sociálního pracovníka – obecně prostřednictvím stránek soudu, dále v rámci probíhajícího soudního řízení, kdy již např. u společného schůzky rodičů v rámci Cochemské praxe jsou o této pozici edukováni.

Za správnost vyhotovení: Marcela Krystýnová.

- Aktivita je spíše na straně soudu při využití pomoci soudního sociálního pracovníka účastníky.
6. Soudní sociální pracovník spolupracuje s doprovodnými organizacemi v rámci pěstounské péče – Spolu pro rodinu, město Jeseník-OSPOD, Eurotopia, neziskové organizace – Darmoděj, Člověk v tísni, Ester Javorník.
 7. Soudní sociální pracovník se šířeji zabývá skupinou dětí a osobami s duševním onemocněním.
 8. Soud shledává zařazení této funkce v opatrovnických řízeních jako polidštění justice, odstranění bariéry mezi účastníky řízení a soudem. Nedostatkem je ne vždy přesné vymezení hranice mezi prací soudního sociálního pracovníka a pracovníků OSPOD.
 9. Za dobu trvání pilotního projektu došlo ke zkvalitnění práce ve smyslu posílení lidského rozměru. Došlo k částečnému zrychlení. Nebyly odstraněny překážky, které v minulosti způsobovaly případné průtahy v řízení.
 10. Z projektu Norsko – soudní sociální pracovník bylo našemu soudu uvolněno celkem 1 561 053,3 Kč (projekt probíhal v letech 2020–2023).
 11. V roce 2024 budeme mít tuto pracovní pozici obsazenou současným zaměstnancem a rozpočtově bude plat pokrytý mimořádným rozpočtovým opatřením práce na rok 2024.
 12. Ze strany našeho soudu je přínosnost projektu a zařazení této pozice hodnocena kladně.
 13. Manuál pro práci soudního sociálního pracovníka u Okresního soudu v Jeseníku dosud nebyl vypracován. Manuál soudního sociálního pracovníka byl vypracován Justiční akademií pouze v rámci projektu, v elektronické podobě však není k dispozici. Vzhledem k jeho rozsáhlosti Vám tento můžeme zaslat na případné vyžádání.

Tímto považujeme Vaši žádost za vyřízenou

JUDr. Věra Procházková v.r.
předsedkyně soudu Okresního soudu v Jeseníku

Za správnost vyhotovení: Marcela Krystýnová.

**Marcela
Krystýnová** Digitálně podepsal
Marcela Krystýnová
Datum: 2023.11.27
13:04:05 +01'00'

OKRESNÍ SOUD V Kladně

nám. Edvarda Beneše 1997, 272 55 Kladno

tel.: 312 278 790, fax: 257 005 054, e-mail: podatelna@osoud.kld.justice.cz, ID DS: dvtaerd

NAŠE ZNAČKA: 48 Si 339/2023

VAŠE ZNAČKA:

VYŘIZUJE: Mgr. Petra Nováková

DNE: 19. října 2023

Vážená paní
Radka Rojková
Handkeho 755/1C
779 00 Olomouc

Žádost o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších zákonů (dále jen „zákon“)

Vážená paní,

reaguji na Vaši žádost ze dne 16. 10. 2023 o poskytnutí informací ohledně činnosti sociálního pracovníka, byť v převážné většině Vašich dotazů jsou naplněny zákonné důvody pro odmítnutí poskytnutí informace (podle § 11 odst. 1 písm. a) zákona informace č. 2, 13 míří na vnitřní pokyn povinného subjektu, podle § 11 odst. 4 písm. b) zákona z důvodu požadování informace o rozhodovací činnosti soudu – informace č. 3,6,7, podle § 2 odst. 4 zákona se nesdělují názory a budoucí rozhodnutí – informace č. 4,8,9,11,12) a sděluji následující dle pořadí Vašich dotazů:

- 1- Pozice soudní pracovnice byla obsazena od května 2020 novým zaměstnancem – vzděláním VŠ – sociální obor, praxe u OSPOD, mimo výběrové řízení, na základě poptávky soudu, ozval se jeden zájemce.
- 2- Vedení jiného soudního roku, edukace rodičů, realizace participačních práv nezletilých, vypracování rodičovského plánu, zhlédnutí posuzovaných a nesvéprávných, vykonavatel při realizaci předběžných opatření, shromažďování podkladů v rámci dohledu soudu, zmapování vhodných poskytovatelů sociálních a psychologických služeb pro potřeby soudního řízení, a to k pokynu soudce po domluvě se sociální pracovnící – vzhledem k jejím kapacitním možnostem.
- 3- V řízení ve věci péče o nezletilé, při rozhodování o výchovných opatřeních, ústavní výchově, náhradní rodinné výchově, ve věcech svéprávnosti a opatrovnictví člověka.
- 4- Ano, sledávám. Sociální pracovník má časový prostor ještě mimo ústní jednání problematické otázky s rodiči probrat, nasměřovat je na nejlepší zájem jejich dítěte v daných okolnostech případu.
- 5- Účastníci jsou o pozici sociálního pracovníka informováni ze strany soudu, zpravidla sdělením při ústním jednání, či častěji v rámci předvolání k jinému soudnímu roku, pohovoru s dítětem, zhlédnutí k sociálnímu pracovníkovi.
- 6- S převážně organizacemi působícími v obvodu Okresního soudu v Kladně, v Praze, ale také s ohledem na specifika konkrétního případu s organizacemi, které dle sociálního pracovníka nabízejí odpovídající službu. Pokud jde o konkrétní organizace soud nevede jejich seznam, odkazuje na Krajský úřad Středočeského kraje.

Za správnost vyhotovení: Lenka Kindlová

- 7- Odpověď na tuto informaci se shoduje s odpovědí k žádosti o informaci dle bodu 3, soud začlenění sociální pracovnice do případu řeší účelně vzhledem ke konkrétnímu případu bez jakýchkoliv dalších rozlišovacích kritérií.
- 8- Kvalitní sociální pracovník zrychluje řízení, významně napomáhá zkvalitnění rozhodovací činnosti obstaráním potřebných důkazů a vyhledáním a zprostředkováním odpovídající služby k řešení problému v rodinném systému, činnost justice vůči nezletilým, nesvéprávným a opatrovníkům činí srozumitelnější a vlídnější.
- 9- Ke zkvalitnění určitě ano, pokud jde o rychlost řízení tak, v tom směru, že činnost sociálního pracovníka napomohla v mnoha případech k uzavření dohody rodičů, také ano. Jinak na době trvání řízení se podepisuje řada dalších faktorů, a to i výrazněji – zejména obsazenost opatrovnického úseku, potažmo celého soudu soudci.
- 10- Sociální pracovnice je u Okresního soudu v Kladně od května 2020, financována je ze 100 % z norských fondů. Za roky 2020 – 2021 byla vyčerpána částka 715 220 Kč.
- 11- Rádi bychom pozici sociální pracovnice u OS v Kladně udrželi, doufám, že tato pozice bude zařazena do katalogu prací pro justici se zařazením do odpovídající platové třídy. Ideálně 13. platové třídy.
- 12- Pozitivně, v podrobnostech odkazují na odpovědi shora.
- 13- Manuál soudního sociálního pracovníka Vám nemohu poslat, protože zatím existuje pouze v pracovní verzi, měl by být hotov cca za 14 dní a představen na závěrečné konferenci projektu Zlepšení přístupu zranitelných skupin osob ke spravedlnosti dne 14. 11. 2023.

S pozdravem

Mgr. Petra Nováková, v.r.
předsedkyně Okresního soudu v Kladně

Za správnost vyhotovení: Lenka Kindlová

OKRESNÍ SOUD V MOSTĚ

Moskevská 2, 434 01 Most

tel.: 477 104 711, fax: 477 104 712, e-mail: podatelna@osoud.mst.justice.cz, IDDS: bueabp5

NAŠE ZNAČKA: 119 Si 7/2023**VAŠE ZNAČKA:****VYŘIZUJE:** Mgr. Jana Kroftová**DNE:** 23. října 2023Vážená paní
Radka Rojková
Handkeho 755/1C
779 00 Olomouc**ŽADATELKA:** Radka Rojková, narozená 12. 12. 1978

Vážená paní Rojková,

k Vaší žádosti ze dne 16. 10. 2023, týkající se **dotazu: žádost o poskytnutí informací dle z.č. 106/1999 Sb.** si Vám dovoluji sdělit odpovědi na Vámi zasláné otázky, na které lze odpovědět:

1. Byla pozice soudního sociálního pracovníka u Vašeho soudu obsazena z pracovníků, kteří již u Vašeho soudu působili, nebo se jedná o zcela nového zaměstnance? Bylo na obsazení této pozice vyhlášováno výběrové řízení?

Jedná se o zcela nového zaměstnance. Na obsazení pozice soudního sociálního pracovníka bylo vypsáno výběrové řízení, které se uskutečnilo v dubnu 2020 a zúčastnili se dva uchazeči.

2. Jaké jsou kompetence soudního sociálního pracovníka na Vašem soudu?

Pracovní náplň soudní sociální pracovníce spočívá především v provádění šetření u osob nacházejících se v nepříznivé sociální situaci a poskytování sociálně-právního poradenství

a) ve věcech péče o nezletilé:

- zprostředkování soudem doporučené nebo uložené odborné pomoci
- pomoc rodičům při sestavování rodičovského plánu
- ve vhodných případech účast na výkonu soudního rozhodnutí a zajišťování participace dětí
- pomoc při realizaci participačních práv nezletilých dětí
- v odůvodněných a naléhavých případech zajišťování úkonů v rámci rozhodování o předběžných opatřeních a dohledu soudu nad výchovou, včetně práce v terénu a včetně šetření v domácnosti
- v rámci pěstounské péče poskytování informací o právech a povinnostech a odborné pomoci při vypracování zpráv o výkonu pěstounské péče
- zajišťování dohledu nad plněním doporučení soudu a orgánu péče o dítě, zpracování zprávy

Úřední hodiny:

pondělí	8.00 - 11.00 hod.	11.30 - 16.00 hod.
úterý – pátek	8.00 - 11.00 hod.	11.30 - 15.00 hod.

- z dohledu a kontrola uložených nebo doporučených odborných pomoci
- spolupráce a komunikace s organizacemi zajišťujícími sociální pomoc
 - poskytování sociálního poradenství rodičům, edukace o povinnostech a právech zahrnutých do rodičovské odpovědnosti, o potřebách dítěte a jejich naplňování
- b) ve věcech svéprávnosti a opatrovnictví:
- poskytování informací posuzovaným a opatrovníkům
 - dohled nad výkonem opatrovnictví, včetně šetření v domácnosti posuzovaného.

3. V jakých řízeních na opatrovnickém úseku je soudní sociální pracovník využíván a s jakými výsledky?

V řízeních týkajících se svéprávnosti, v řízeních o nezletilých dětech vyvolaných rodičovským sporem, v řízeních, které jsou důsledkem nedostatku rodičovských kompetencí (dohled nad výchovou, ústavní výchova). Výsledky nelze přesně specifikovat.

5. Jsou účastníci řízení o pozici soudního sociálního pracovníka informováni? Využívají účastníci řízení pomoci soudního sociálního pracovníka aktivně sami nebo je aktivita spíše na straně soudu?

Účastníci jsou o pozici soudního sociálního pracovníka informováni, aktivita je na straně soudu.

6. S jakými doprovodnými organizacemi ve Vašem obvodu soudní sociální pracovník spolupracuje?

Může spolupracovat např. s: Diakonie, Charita, Women for Woman.

10. Jaká částka byla na financování této pozice u Vašeho soudu uvolněna z Finančních mechanismů Norska 2014–2021?

Celkové náklady projektu činí 36 143 241, Kč (viz příloha Informace projektu „Zlepšení přístupu zranitelných skupin osob ke spravedlnosti“).

Za roky 2020–2022 jsme vyčerpali celkem 1 437 094,-Kč.

Pro rok 2023 máme přidělen rozpočet ve výši 552 659,50 Kč.

Přijetí dotace zatím činily 1 301 934,- Kč.

11. Vzhledem ke blížícímu se ukončení pilotního projektu (31. 12. 2023), plánujete zařazení této pozice i v dalším období? V případě, že ano, z jakých prostředků bude financování této pozice sanováno? V případě, že nikoliv, bude dosavadní soudní sociální pracovník převeden na jinou práci u Vašeho soudu, popřípadě na jakou?

Otázka je v řešení, závisí na zdroji a množství finančních prostředků.

Vzhledem k povaze dotazů pod čísly 4, 7, 8, 9, 12, 13 nebylo možné na tyto odpovědět, jak je vysvětleno v rozhodnutí, které je zasláno spolu s tímto přípisem. Současně k otázce 13 Vás odkazuji s dotazem na Justiční akademii, které na tomto projektu spolupracuje.

S ohledem na Vámi zaslanou úpravu Vaší žádosti stran prosby o zaslání odpovědi, Vám sdělují následující. Lhůta pro vyřízení písemné žádosti o poskytnutí informace je 15 dnů ode dne doručení žádosti nebo jejího upřesnění. Tuto lhůtu lze ze závažných důvodů

Úřední hodiny:

pondělí	8.00 - 11.00 hod.	11.30 - 16.00 hod.
úterý – pátek	8.00 - 11.00 hod.	11.30 - 15.00 hod.

prodloužit nejvýše o 10 dnů. Z tohoto důvodu nebylo možné přihlédnout k Vaší žádosti o zaslání odpovědi až po 14. 11. 2023. Pokud budete mít dále zájem na poskytnutí těchto informací po tomto datu, podejte svou žádost znovu, tak aby na ni bylo možné odpovědět v zákonné lhůtě.

S pozdravem

Mgr. Jana Kroftová v.r.
asistentka soudce

Shodu s prvopisem potvrzuje Zdeňka Němcová

Úřední hodiny:

pondělí	8.00 - 11.00 hod.	11.30 - 16.00 hod.
úterý – pátek	8.00 - 11.00 hod.	11.30 - 15.00 hod.

OBVODNÍ SOUD PRO PRAHU 8

Justiční areál Na Míčánkách, ulice 28. pluku 1533/29b, Praha 10 – Vršovice, 100 00

tel.: 251442330, fax 251442131, e-mail: abrichnacova@osoud.pha8.justice.cz, IDDS: ru4abzc

NAŠE ZNAČKA: 48 Si 359/2023

VAŠE ZNAČKA:

VYŘIZUJE: Alena Břichnáčová
tel. 251 442 330

DNE: 29. listopadu 2023

Vážená paní

Radka Rojková

nar. 12. prosince 1978

Handkeho 755/1a

779 00 Olomouc

Sdělení informací

Vážená paní Rojková,

dne 16. 10. 2023 bylo Obvodnímu soudu pro Prahu 8 jako povinnému subjektu ve smyslu § 2 odst. 1 zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „InfZ“), doručeno Vaše podání, které je dle svého obsahu a označení žádostí podle zákona o svobodném přístupu k informacím. S ohledem na Vaši žádost, aby byly Vámi položené otázky zodpovězeny až po datu 14. 11. 2023 a ne v zákonem stanovené lhůtě, odpovídáme na Vaši žádost až nyní.

K Vaši žádosti ad 1. uvádím, že pozice soudního sociálního pracovníka (dále jen „SSP“) nebyla u zdejšího soudu obsazena z pracovníků, kteří u našeho soudu působili, nýbrž se jednalo o zcela novou zaměstnankyni. Na tuto pozici bylo vypsáno výběrové řízení.

Ad 2. Kompetence SSP byly u zdejšího soudu poměrně široké a flexibilní. Mezi kompetence SSP spadala například kontrola situace pěstounů a opatrovníků, zhlížení umístěných osob v detenčním řízení, sepisování návrhů, koordinační činnost u neziskových organizací a sociálních ústavů, edukace účastníků v opatrovnických řízeních, účast u předání dětí, zjišťování názorů nezletilých apod.

Ad 3. SSP u zdejšího soudu nastoupila nejdříve na detenční řízení, kde poskytovala soudkyni svůj vhled do sociálního prostředí umístěných osob. Následně se pohybovala v řízeních o omezení svéprávnosti. V něm zhlížela osoby, jejichž svéprávnost měla být omezena. Dále fungovala též v opatrovnických řízeních, zejména v řízeních o úpravě nebo změně výživného a styku s rodiči.

Ad 4. Efektivnost soud při řešení opatrovnických sporů shledává zejména v podílení se SSP na činnosti soudu. SSP tyto řízení dokázala zefektivnit tím, že zjišťovala preference dětí, jejich potřeby a v neposlední řadě prováděla též zhlédnutí domácností rodičů.

Ad 5. Účastníci řízení bývají zpravidla o pozici SSP u zdejšího soudu informováni, leč ne vždy ze strany soudu. Častěji se stává, že účastníci řízení využívají pomoci SSP sami.

Ad 6. SSP v době svého fungování u zdejšího soudu (do 30. 4. 2023) spolupracovala zejména s opatrovníky, úřadem městské části Praha 8, Psychiatrickou nemocnicí Bohnice a dále s mnohými neziskovými organizacemi, školami, poskytovateli ubytovacích služeb pro sociálně slabé a výchovnými zařízeními.

Ad 7. Primární cílovou skupinou jsou děti a mládež (0-17 let), dále se jedná o Romy a ostatní menšiny.

Ad 8. Potřebnost tkví v poskytnutí pohledu SSP soudci, který o případu rozhoduje. SSP občas narazila na nedostatek spočívající ve vymezení kompetencí mezi ní a OSPOD. Nedostatky ve výčtu kompetencí SSP se neobjevily, neboť SSP konala úkony, ke kterým byla pověřena soudcem.

Ad 9. Ke zrychlení opatrovnických řízení nedošlo, a pokud ano, pak ne vlivem SSP. Zkvalitnění se projevovalo zejména v množství informací, které měli soudci o nezletilých, jejich rodičích, osob omezených ve svéprávnosti, umístěných osob, a to právě od SSP získaných při její činnosti.

Ad 10. Celková částka na financování SSP činí 1 694 016 Kč.

Ad 11. Zdejší soud neplánuje zařazení pozice SSP u zdejšího soudu v dalším období. Pracovnice, která u zdejšího soudu pozici SSP zastávala, již u zdejšího soudu nepůsobí. Od 1. 5. 2023 je pozice neobsazená.

Ad 12. Přínosnost projektu a zařazení této pozice je hodnocena pozitivně, a to jak ze strany zdejšího soudu, tak samotnou SSP.

Ad 13. Manuál SSP zasíláme v příloze. Jedná se však pouze o verzi, v níž jsou vymezeny základní kompetence SSP a oblasti jejího fungování. Další verze manuálu SSP byla tvořena samotnými SSP ve spolupráci s Justiční akademií. Tuto verzi však nemá zdejší soud k dispozici. Ohledně této verze Vám doporučujeme se obrátit na Mgr. Janu Zapletalovou Koláčkovou z Justiční akademie.

S pozdravem

Mgr. Lukáš Osinec, v. r.

asistent soudce

Obvodní soud pro Prahu 8

Shodu s prvopísem potvrzuje
Alena Břichnáčová
soudní tajemnice
správa Obvodního soudu pro Prahu 8
sekretariát předsedy soudu

Alena
Břichnáčová
Digitálně podepsal Alena
Břichnáčová
Datum: 2023.11.29 16:46:35
+01'00'

Příloha:
dle textu

OKRESNÍ SOUD V TACHOVĚ

náměstí Republiky 71, 347 30 Tachov

tel: 377 867 611, fax: 377 867 650, e-mail: podatelna@osoud.tch.justice.cz, IDDS: h6nabrxx

NAŠE ZNAČKA: 25 Si 159/2023

VAŠE ZNAČKA:

VYŘIZUJE: Martina Graclíková

DNE: 16. 11. 2023

Vážená paní

Radka Rojzková

narozená dne 12. 12. 1978

Handkeho 755/1C

779 00 Olomouc

Zádost o informace podle zákona č. 106/1999 Sb.

Vážená paní Rojzková,

k Vaší žádosti o informace ze dne 16. 10. 2023 a jejímu upřesnění ze dne 18. 10. 2023 v příloze zasílám Manuál soudního sociálního pracovníka a k otázkám zdola sděluji požadované informace:

1. Byla pozice soudního sociálního pracovníka u Vašeho soudu obsazena z pracovníků, kteří již u Vašeho soudu působili, nebo se jedná o zcela nového zaměstnance? Bylo na obsazení této pozice vyhlášováno výběrové řízení? – Byla vyhlášena dvě výběrová řízení, v prvním výběrovém řízení uspěla pracovnice zdejšího soudu, v druhém výběrovém řízení v březnu tohoto roku uspěla kandidátka mimo justici - zcela nová zaměstnankyně.
2. Jaké jsou kompetence soudního sociálního pracovníka na Vašem soudu? – Kompetence soudní tajemnice v Rozvrhu práce pro rok 2023: <https://www.justice.cz/web/okresni-soud-v-tachove/60>
3. V jakých řízeních na opatrovnickém úseku je soudní sociální pracovník využíván a s jakými výsledky? – V opatrovnických řízeních s dobrými výsledky.
4. Shledáváte v zařazení této funkce u Vašeho soudu efektivnost při řešení opatrovnických sporů? - Shledáváme.
5. Jsou účastníci řízení o pozici soudního sociálního pracovníka informováni? Využívají účastníci řízení pomoci soudního sociálního pracovníka aktivně sami nebo je aktivita spíše na straně soudu? – Účastníci řízení jsou informováni, pomoci soudního sociálního pracovníka využívají sami i iniciací soudu.
6. S jakými doprovodnými organizacemi ve Vašem obvodu soudní sociální pracovník spolupracuje? – KOTEC, psychologové.
7. Zda v řízeních týkajících se určité skupiny osob je spolupráce soudního sociálního pracovníka využívána širěji než v řízeních s jinými typy účastníků (dětí, osoby se zdravotním, smyslovým či duševním postižením, cizinci, Romové, apod.)? – Nejvíce v řízeních s dětmi.
8. V čem shledáváte potřebnost zařazení této funkce v opatrovnických řízeních? Narazili jste za dobu trvání pilotního projektu na nějaké nedostatky např. v kompetencích samotného soudního sociálního pracovníka, nespolečnosti doprovodných organizací či samotných účastníků? – Předcházení sporů, rychlé řešení, kompetence soudního sociálního pracovníka toto reflektují.
9. Vnímáte, že došlo za dobu trvání pilotního projektu na Vašem soudu ke zkvalitnění a zrychlení opatrovnických řízení? Byly díky práci soudního sociálního pracovníka odstraněny překážky, které v minulosti způsobovaly průtahy v řízení či jinak komplikovaly průběh řízení? - Ano, zkvalitnění a zrychlení opatrovnických řízení je výsledkem systémové práce obou opatrovnických týmů.

10. Jaká částka byla na financování této pozice u Vašeho soudu uvolněna z Finančních mechanismů Norska 2014 — 2021? – 1 667 903,67 Kč.
11. Vzhledem ke blížícímu se ukončení pilotního projektu (31. 12. 2023), plánujete zařazení této pozice i v dalším období? V případě, že ano, z jakých prostředků bude financování této pozice sanováno? V případě, že nikoliv, bude dosavadní soudní sociální pracovník převeden na jinou práci u Vašeho soudu, popřípadě na jakou? – Plánujeme, finančně zajištěna tato pracovní pozice bude z rozpočtu na platy zaměstnanců dle systemizovaných pracovních míst.
12. Jak je ze strany Vašeho soudu celkově hodnocena přínosnost projektu a zařazení této pozice? – Pozitivně..

S pozdravem

Martina Graclíková
ředitelka správy Okresního soudu v Tachově
e-mail: mgraclikova@osoud.tch.justice.cz
tel.: + 420 377 867 615
mob.: + 420 605 069 393

OKRESNÍ SOUD VE VSETÍNĚ

Horní náměstí 5, 755 39 Vsetín

tel.: 571 484 511, fax: 571 484 541, e-mail: podatelna@osoud.vst.justice.cz, IDDS: tcpabex

NAŠE ZNAČKA: 25 Si 150/2023

VAŠE ZNAČKA: XXXXXXXXXX

VYŘIZUJE:

DNE: 20. listopadu 2023

Vážená paní
Radka Rojková
Handkeho 755/1C
779 00 Olomouc

ŽADATELKA: Radka Rojková, narozená 12. 12. 1978, Handkeho 755/1C, 779 00 Olomouc

Vážená paní Rojková,

v návaznosti na Vaši žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb. z 16. 10. 2023 Vám sdělujeme následující:

1. Pozice soudního sociálního pracovníka – bylo vyhlášeno výběrové řízení, jednalo se o zcela nového zaměstnance;
2. Kompetence – viz Manuál;
3. Řízení na opatrovnickém úseku – viz Manuál;
4. Shledáváme efektivnost při řešení opatrovnických sporů – dále viz Autoevaluace;
5. Účastníci jsou informováni o pozici soudního sociálního pracovníka. Aktivita ohledně využívání jeho pomoci je na straně soudu;
6. Doprovodné organizace – viz Manuál;
7. Širší spolupráce soudního sociálního pracovníka s určitými skupinami osob není, podrobněji viz Manuál a Autoevaluace;
8. Nedostatky v kompetencích – ne; potřebnost zařazení funkce soudního sociálního pracovníka – viz Autoevaluace;
9. Ke zkvalitnění a zrychlení opatrovnických řízení došlo zcela určitě. Odstranění překážek (příp. průtahy v řízení či komplikace v řízení) – nelze specifikovat;
10. Celková částka na pokrytí mzdových nákladů po celou dobu projektu (včetně sociálního a zdravotního pojištění a příspěvku na FKSP) činí 1 694 016,00 Kč;
11. Pozice soudního sociálního pracovníka u našeho okresního soudu zůstává, financováno bude z rozpočtových prostředků;
12. Přínosnost projektu soudního sociálního pracovníka je jednoznačně kladná;
13. Manuál soudního sociálního pracovníka v příloze.

Pro úplnost se dodává, že soudní sociální pracovník působí na obou pracovištích soudu, tedy i na pobočce ve Valašském Meziříčí.

S pozdravem

JUDr. Pavel Kotrady v. r.
předseda soudu

Příloha:

- Manuál soudního sociálního pracovníka
- Závěrečná zpráva pilotního testování soudního sociálního pracovníka – Autoevaluace

Za správnost vyhotovení: Miroslava Bartošová

OKRESNÍ SOUD V ŠUMPERKU

M. R. Štefánika 784/12, 787 73 Šumperk

tel.: 583 313 953, fax: 583 215 260, e-mail: podatelna@osoud.sup.justice.cz, IDDS: 35yabet

NAŠE ZNAČKA: 27 Si 392/2023

VAŠE ZNAČKA:

VYŘIZUJE: správa soudu

DNE: 14. prosince 2023

Vážená paní
Radka Rojková
Handkeho 755/1C
779 00 Olomouc

Vážená paní Rojková,

na základě Vaší žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, v platném znění (dále jen „InfZ“), ze dne 16. 10. 2023, Vám v příloze zasíláme manuál soudního sociálního pracovníka (dále jen „manuál“) a závěrečnou zprávu pilotního testování soudního sociálního pracovníka – Autoevaluace (dále jen „zpráva“).

K jednotlivým otázkám sdělujeme:

ad 1) na pozici soudního sociálního pracovníka bylo vyhlášeno výběrové řízení, jednalo se o zcela nového zaměstnance;

ad 2, 3, 6) odkazujeme na připojený manuál;

ad 4) při řešení opatrovnických sporů sledujeme zařazení této funkce jako efektivní – dále viz zpráva;

ad 5) o pozici soudního sociálního pracovníka soud účastníky informuje, aktivita využívání soudního sociálního pracovníka je spíše na straně soudu;

ad 7) soudní sociální pracovník v řízeních spolupracuje se všemi skupinami osob, s žádnou nespolupracuje širěji – viz manuál a zpráva;

ad 8) za dobu trvání pilotního projektu jsme nenarazili na žádné nedostatky; potřebnost zařazení této funkce v opatrovnických řízeních – viz zpráva;

ad 9) za dobu trvání pilotního projektu u našeho soudu došlo ke zkvalitnění a zrychlení opatrovnických řízení, zda došlo k odstranění překážek (např. průtahy v řízení či jiné komplikace v řízení) nelze specifikovat;

ad 10) na financování této pozice celou dobu trvání projektu od srpna 2020 do 31. 12. 2023 byla uvolněna částka 762 734 Kč;

ad 11) pozice soudního sociálního pracovníka po ukončení pilotního projektu u Okresního soudu v Šumperku zůstává, financování je zajištěno z rozpočtových prostředků soudu;

Za správnost vyhotovení: Zuzana Kolářová

ad 12) projekt je ze strany Okresního soudu v Šumperku hodnocen kladně, stejně tak zařazení této pozice.

S pozdravem

Zdeňka Janíčková v. r.
vyšší soudní úřednice
pověřena poskytováním informací
dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Příloha:
dle textu

Za správnost vyhotovení: Zuzana Kolářová

ČESKÁ REPUBLIKA - OKRESNÍ SOUD V KROMĚŘÍŽI

Soudní 1279/11, 767 42 Kroměříž

tel.: 573 522 111, fax: 546 580 910, e-mail: podatelna@osoud.krm.justice.cz, IDDS: i9habhd

NAŠE ZNAČKA: 0 Si 304/2023

VAŠE ZNAČKA: ---

VYŘIZUJE: Mgr. Radim Slezák

DNE: 5. prosince 2023

Radka Rojková
Handkeho 755/1C
779 00 Olomouc

Sdělení k žádosti o poskytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

Vážená paní,

dne 16. 10. 2023 obdržel zdejší soud Vaši žádost podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve které žádáte o poskytnutí následujících informací níže, kdy soud na základě uvedené žádosti, jakožto povinný subjekt ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1, 2 InfZ, poskytuje následující informace:

1. Byla pozice soudního sociálního pracovníka u Vašeho soudu obsazena z pracovníků, kteří již u Vašeho soudu působili, nebo se jedná o zcela nového zaměstnance? Bylo na obsazení této pozice vyhlášováno výběrové řízení?

Na základě výběrového řízení byl přijat nový zaměstnanec.

2. Jaké jsou kompetence soudního sociálního pracovníka na Vašem soudu?

- *sepis návrhů na zahájení řízení*
 - *edukace rodičů*
 - *agenda spisové dokumentace ke dohledům nad výchovou nezletilých*
 - *agenda spisové dokumentace nezletilých v ústavní péči*
 - *agenda spisové dokumentace ke nezletilým v pěstounské péči*
 - *agenda spisové dokumentace ke nezletilým v poručnické péči*
 - *realizace místních šetření v domácnosti nezletilých*
 - *výkon předběžných opatření ke nezletilým*
 - *participace nezletilých při rozhodování soudu*
 - *realizace zhlédnutí opatrovaných dle § 465, o.z.*
 - *síl'ování odborné pomoci (v soudním obvodu OS Kroměříž)*
 - *zprostředkování odborné pomoci*
- Podrobněji připojený manuál.*

Za správnost vyhotovení: Mgr. Jarmila Sekaninová

3. V jakých řízeních na opatrovnickém úseku je soudní sociální pracovník využíván a s jakými výsledky?

- *ve věci péče soudu o nezletilé, ve věci svéprávnosti a opatrovnictví*
- *nelze nijak poměřovat číslý, nicméně jeho činnost je velmi efektivní, hodnocena kladně jak ze strany soudců, OSPOD, poskytovatelů odborné pomoci, tak ze strany veřejnosti*

4. Shledáváte v zařazení této funkce u Vašeho soudu efektivnost při řešení opatrovnických sporů?

Ano.

5. Jsou účastníci řízení o pozici soudního sociálního pracovníka informováni? Využívají účastníci řízení pomoci soudního sociálního pracovníka aktivně sami nebo je aktivita spíše na straně soudu?

Z počátku je aktivita na straně soudu, následně již účastníci sami sociálního pracovníka kontaktují.

6. S jakými doprovodnými organizacemi ve Vašem obvodu soudní sociální pracovník spolupracuje?

Ve věcech k nezletilým primárně spolupracuji s odděleními sociálně právní ochrany (OSPOD), což je klíčové. Dále:

- *Rodinné centrum Kroměříž*
- *Poradenské centrum pro rodinné a partnerské vztahy, pobočka Kroměříž*
- *Sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi Zlín*
- *Charita Kroměříž*
- *Probační a mediační služba*
- *Mediační odborníci (Mgr. Vaculík, JUDr. Haláková aj.)*
- *Centrum pro rodinu a děti Přerov*
- *Sociální služby města Kroměříž*
- *Středisko výchovné péče Kroměříž*
- *Psychiatrická nemocnice Kroměříž*

7. Zda v řízeních týkajících se určité skupiny osob je spolupráce soudního sociálního pracovníka využívána širěji než v řízeních s jinými typy účastníků (dětí, osoby se zdravotním, smyslovým či duševním postižením, cizinci, Romové, apod.)?

Soud nerozlišuje podle skupin osob.

8. V čem shledáváte potřebnost zařazení této funkce v opatrovnických řízeních? Narazili jste za dobu trvání pilotního projektu na nějaké nedostatky např. v kompetencích samotného soudního sociálního pracovníka, nespolečnosti doprovodných organizací či samotných účastníků?

Potřebnost je obsažena již v samotném názvu – zlepšil se přístup zranitelných skupin osob k našemu soudu, opatrovníci a opatrovaný mají na soudě osobu, na kterou se mohou obracet, a která kompetentně napomáhá jejich komunikaci se soudem, kancelář SSP skýtá lepší prostředí pro slyšení nezletilých, díky SSP jsou rodiče rychleji směřováni k odborné pomoci, lépe a rychleji jsou organizovány jiné soudní roky.

Za správnost vyhotovení: Mgr. Jarmila Sekaninová

9. Vnímáte, že došlo za dobu trvání pilotního projektu na Vašem soudu ke zkvalitnění a zrychlení opatrovnických řízení? Byly díky práci soudního sociálního pracovníka odstraněny překážky, které v minulosti způsobovaly průtahy v řízení či jinak komplikovaly průběh řízení?

Viz předchozí odpověď.

10. Jaká částka byla na financování této pozice u Vašeho soudu uvolněna z Finančních mechanismů Norska 2014 – 2021?

1 718 672,60 Kč

11. Vzhledem ke blížícímu se ukončení pilotního projektu (31. 12. 2023), plánujete zařazení této pozice i v dalším období? V případě, že ano, z jakých prostředků bude financování této pozice sanováno? V případě, že nikoliv, bude dosavadní soudní sociální pracovník převeden na jinou práci u Vašeho soudu, popřípadě na jakou?

Ano, z rozpočtu organizace.

12. Jak je ze strany Vašeho soudu celkově hodnocena přínosnost projektu a zařazení této pozice?

Nás soud považuje pozici SSP za velký přínos, tato pozice má dle našeho názoru své místo v rámci soudní soustavy.

13. Prosím, o poskytnutí Manuálu soudního sociálního pracovníka

Viz příloha, příp. doporučujeme obrátit se na Justiční akademii v Kroměříži.

S pozdravem

Mgr. Radim Slezák v. r.
předseda soudu

Příloha: Manuál sociálního pracovníka.

Mgr. Jarmila
Sekaninová

Digitálně podepsal Mgr.
Jarmila Sekaninová
Datum: 2023.12.06
15:20:44 +01'00'

Za správnost vyhotovení: Mgr. Jarmila Sekaninová